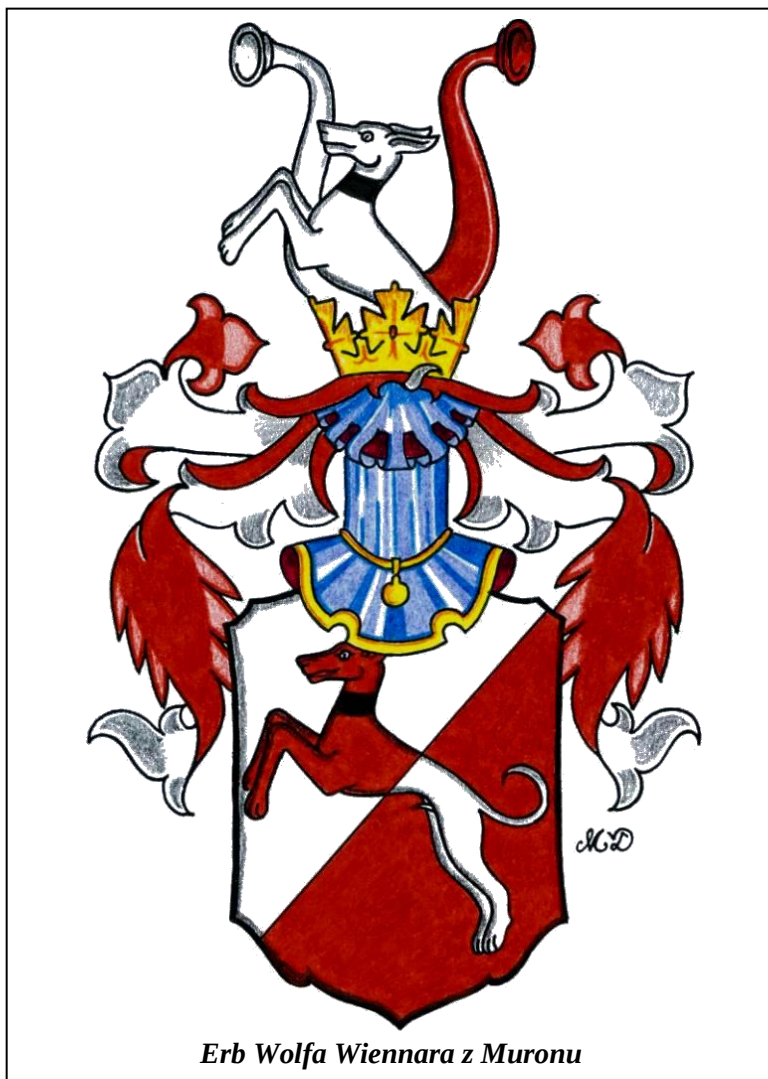

*J*IHOČESKÝ *H*EROLD

Občasník ČGHSP, pobočky České Budějovice

Erb Wolfa Wiennara z Muronu

NEPRODEJNÉ
určeno výhradně pro potřeby členů pobočky ČGHSP České Budějovice

PROSINEC 2001

Začátek tedy již máme za sebou, a s ním i první rok činnosti naší pobočky ČGHSP. Doufám, že se Vám všem tento první rok nového tisíciletí vydařil ať už po stránce pracovní, tak i soukromé. Určitě jste si na první pohled všimli, že se změnil název našeho občasníku. K tomuto opatření jsme přistoupili z toho důvodu, že kdysi již časopis s názvem Herold vycházel. Bylo to v Německu, tedy ne v naší republice, ale přece jenom je lepší mít název alespoň v něčem odlišný, aby nedocházelo k nesrovnalostem a záměnám. Jak se Vám líbila náplň prvního čísla se doufám dozvíme na našich pravidelných měsíčních schůzkách, ale doufáme, že se připojíte k dosavadním přispívatelům a obohatíte svými poznatky, články a zkušenostmi obzory všech ostatních čtenářů. Čekáme také, že na těchto schůzkách, případně i dopisem na kontaktní adresu, která je uvedena níže, nám sdělíte své názory a připomínky jak obohatit a upravit další čísla. V tomto čísle máte možnost se seznámit s články na různá témata. I nadále budeme na pokračování otiskovat přepis článků Ferdinanda Menčíka popisující české erbovní pověsti, který vycházel v časopisu Světozor v roce 1888. U tohoto přepisu jsme zvolili záměrně ponechání v původní verzi bez korektury do dnešní češtiny. Možná se tehdejší čeština zdá někomu archaická, ale myslím, že v té záplavě různých informací bude působit zajímavě. A navíc se tak můžeme seznámit se stylem češtiny z konce 19. století. Dalšími pravidelně vycházejícími články v našem časopise by se mohly stát články seznamující Vás s nově udělenými znaky obcí našeho okresu, případně i kraje, popisy jednotlivých výprav za poznáním kulturních památek naší vlasti a také „Galerie českých šlechtických rodů“. V tomto čísle si můžete přečíst dva příspěvky studenta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích zabývající se historií, pověstmi a hrobkou v Horním Bukovsku. V dalším čísle bude uveřejněn další takový příspěvek studentky stejné školy. A pokud se nám podaří navázat bližší kontakty s dalšími studenty, přivítáme jejich iniciativu a rádi Vás všechny s jejich bádáním seznámíme. V průběhu času začneme uveřejňovat i jakousi abecedu pomocných věd historických, ve které se budete mít možnost seznámit s jednotlivými termíny, které se v těchto vědách vyskytují. Zatím, v rámci našich soukromých možností bude vycházet náš občasník černobíle, později možná můžeme přejít na tisk barevný, nebo by mohl mít alespoň vloženou barevnou přílohu, tak, jak to praktikuje ČGHSP u svého periodika „Genealogické a heraldické listy“. Nebráníme se žádné změně k lepšímu, ničemu, co by náš občasník pozvedlo na vyšší úroveň.

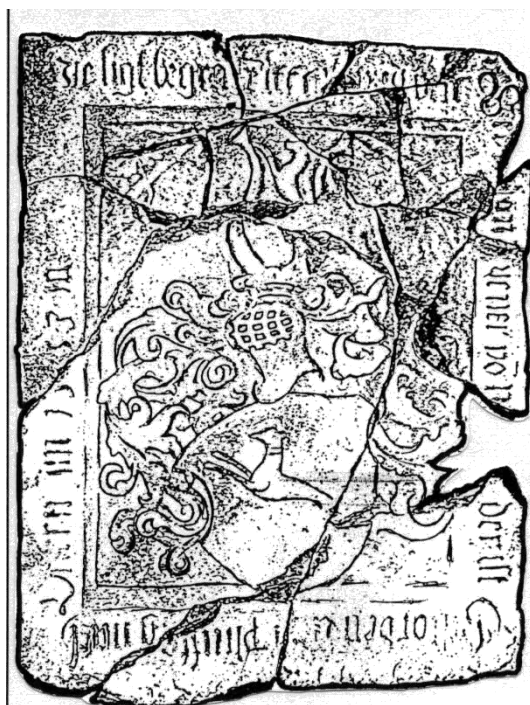
Vzhledem k tomu, že toto číslo časopisu se Vám dostává do rukou již po skončení roku 2001, dovoluji Vám jménem všech, kdo se podílejí na vydávání tohoto časopisu popřát mnoho zdraví, protože to je to nejdůležitější v životě, a dále mnoho štěstí, spokojenosti, zážitků a úspěchů do roku 2002, ať již v osobním životě, ale i ve vaší pracovní činnosti.

Kontaktní adresa pro příjem příspěvků:

Ing. Milan Daněk, Dlouhá 18, 370 11 České Budějovice

Při návštěvě tvrze v Drslavicích, kde jsem byl přímo báječně přijat a kterou jsem důkladně doslova „prolezl“, jsem byl požádán o vyhledání poslušnosti majitelů a držitelů této tvrze.

Mezi těmito majiteli se vyskytuje i jméno Wolf Wiennar z Muronu a zde zapracovala náhoda. Jednak jsem si uvědomil, že jsem se s tímto jménem setkal při bádání v archivu budějovickém a další informací bylo to, že ředitelka archivu v Českém Krumlově objevila jejich náhrobní kámen v domě v Linecké ulici č. 42 v Českém Krumlově. Jedná se o druhý nejstarší náhrobní kámen ve městě, který byl bohužel rozbit na několik kusů, ale opět složen v celek a druhotně zasazen v již zmíněném domě. Je 135 cm vysoký, 103 cm široký, vytesaný z červeného mramoru. Podle okrajů náhrobního kamene je nápis ninuskuou a několik písmen majuskuou, který v češtině zní: „Zde leží pohřben urozený a slavný Sebastián Wiennar z Muronu, který zemřel ve čtvrtek po Velikonocích v roce 1533“. Sebastián Wiennar přišel ze Salzburku jako obchodník a do Českého Krumlova jej přivedlo důlní podnikání. Roku 1517 koupil dům v Horní ulici kde dnes stojí hotel Růže. Nejdůležitější domy měšťanů v té době stávaly na náměstí a proto roku 1521 kupuje dům č. 8 od rožmberského kancléře Mikuláše Holzšporára z Holštejna. V tomto domě také roku 1533 zemřel. Přesto, že byl úspěšným podnikatelem, důležitým měšťanem krumlovským a dvorním dodavatelem látek pánům z Rožmberka, rozhodl se krátce před svou smrtí přesídlit do královského města Českých Budějovic. Roku 1531 kupuje dům na náměstí č.p. 262 po městském písaři Mikuláši z Milíkova. Veškerý majetek dědí jeho syn Wolf, který po smrti svého otce prodal dům a veškerá práva k důlnímu podnikání v Českém Krumlově za 500 kop grošů a usadil se natrvalo v Českých Budějovicích, kde je jeho majetek odhadnut na 450 kop grošů. 16. prosince 1533 byl povýšen do vladyckého stavu s predikátem z Muronu. Z toho vyplývá, že zmíněný náhrobní kámen nechal udělat pro svého otce až zmíněný syn Wolf.

Náhrobní kámen Sebastiana Wiennara z Muronu

Wolf v novém prostředí brzy zdomácněl, zařadil se mezi přední měšťany a dále se věnoval obchodu s látkami a důlnímu podnikání. To mu umožnilo oženit se s Annou Strabochovou, dcerou z prvního manželství jednoho z nejbohatších budějovických měšťanů Mikuláše Strabocha. První manželkou Mikuláše Strabocha byla dcera slavného purkmistra a představitele českého měšťanstva Ondřeje Puklice ze Vztuh. Od svého tchána převzal dům v rohu severní části náměstí a Krajinské ulice č.p. 156, který dříve vlastnil a kde byl posekán a pobodán Ondřej Puklice. Další osudy Wolfa Wiennara z Muronu nám dokládá bohatý materiál uložený v okresním archivu v Českých Budějovicích v kartonu Chronologická řada 5 a dosud nezpracovaném kartonu Stará spisovna 5. Listiny zde uložené, doplněné četnou sfragistikou zde dokládají osudy rodiny, majetku tohoto rodu.

Působení Wolfa ve městě bylo bohaté, pokoušel se mimo jiné také o důlní podnikání na nalezištích u osady Veska východně od Českých Budějovic, ale hlavní jeho činností byl obchod. Kupuje a vzápětí prodává domy, například v roce 1536 koupil dům od Matěje Kouby

na jižní straně náměstí za 400 kop grošů a roku 1541 jej prodává za 520 kop grošů zbrojíři Jiřímu Graffovi (jednalo se o dnešní Dům umění), nebo roku 1533 prodává za 500 kop grošů dům č.p. 262. Ale také si půjčoval a například zastavil svůj dům vladykovi V. Metelskému z Feldorfu. Roku 1537 koupil od Divíše z Újezda tvrz a ves Drslavice nedaleko Husince včetně poddanských vsí Dvory, Kratušina a Borek a tím se stal z nobilitovaného měšťana skutečným vladkou. V témže roce je jeho majetek v Českých Budějovicích odhadován na 900 kop grošů. Ovšem vedl také několik soudních sporů jednak o puklicovský dům, kde si činí dědické nároky Kateřina Roubíková ze Sudoměře ale tento spor nakonec vyhrál. Od roku 1539 byl veden spor o ves Srubec, kterou koupilo město a peníze vyplatilo manželům Wiennarovým. Tento prodej napadl v městě osedlý vladka Jan Ekhardt z Urtvínovic s tvrzením, že předchozí majitel, jeho otec Linhart Ekhardt, manžel a dědic Johanky Puklicové ze Vztuh neměl právo ves prodávat, neboť podle závěti Václava Puklice ze Vztuh příslušela jenom jemu, jako přímému potomku. Tento spor se táhl až do roku 1546, kdy Wolf Wiennar musel vrátit peníze, které za ves utržil.

Wolf Wiennar z Muronu užíval tohoto erbu: „Červeně a stříbrně pošikem dělený štít s chrtem obrácených barev a obojkem na krku. Nad štítem turnajská přilba s korunkou. Klenotem byly dva rohy, červený a stříbrný mezi nimi stříbrný rostoucí chrt“.

Anna Wiennarová ze Vztuh pečetila erbem puklicovským tj. hlavou jelena. Vlastnila šosovní dvůr poblíž Hrdějovic a společný majetek s manželem. Porodila tři děti, ale na živu zůstala jen nejmladší dcera Maryna. Její manželství pravděpodobně nebylo šťastné, protože si několikrát stěžovala na hrubé zacházení a bití od manžela.

Že byl Wolf Wiennar úspěšný dokládá mimo jiné i to, že mohl půjčovat i větší finanční částky, například i Rožmberkům. Ti mu dali na čas do zástavy městečko Volary, ale později byl stále věřitelem Rožmberků ve výši 1000 kop grošů míšeňských. Jako záruka mu bylo postoupeno zboží záblatské a husinecké. Díky tomu, že Wolf žil převážně na Drslavické tvrzi a městská rada v Českých Budějovicích s ním byla v čilém písemném styku, dochovalo se hodně písemného materiálu. Dne 26. října 1548 pořídil poslední vůli, ve které odkázal své jediné a dosud nedospělé dceři Maryně tvrz Drslavice a dům ve městě. Teprve v případě předčasného úmrtí své dcery mělo přejít dědictví na matku Annu. V závěti se tak odráží neuspokojivý vztah mezi manželi. Dne 16. listopadu 1548 Wolf zemřel zanechav nejenom velký majetek, ale i dluhy. Na hájení dědických práv osiřelé Maryny vystupují pokrevní přátelé bratři Robmháповé a Petr Sudek.

Vdova Anna svého manžela dlouho nepřežila. Dne 3. března 1549 pořídila svou poslední vůli ve prospěch své dcery Maryny a protože jí bylo teprve deset let, určila poručníkem městského písaře Jana Petříka z Benešova a Jana Migala. Na výchovu byl určen výnos ze šosovního dvora u Hrdějovic. V případě předčasného úmrtí Maryny mělo dědictví připadnout Janu Petříkovi a Janu Migalovi. V následujících dnech (7. března) Anna Wiennarová ze Vztuh zemřela. O její pozůstalost vyvolal její příbuzný Zikmund Robmháp ze Suché další právní spor. Také o pozůstalost po Wolfovi se hlásili různí zájemci až byla dokonce do Českých Budějovic komise na popud arciknížete Ferdinanda. Zikmund Robmháp ze Suché prodal tvrz Drslavice s příslušenstvím poručníkům Viléma z Rožmberka za 1200 kop grošů českých. Vzápětí se ale objevují další příbuzní Dominik a Vincenc Wiennarové z Muronu, kteří označili zemřelého Wolfa za svého strýce a činí si nárok na 1000 kop grošů. O Dominikovi není nic známo, nežil pravděpodobně ve městě, jenom jistý Dominik Wiennar z Muronu působil jako úředník ve Vimperku. Vincenc snad vlastnil dům v České ulici roku 1549 (na rohu České a Panské).

Maryna Wiennarová jako bohatá dědička, po dosažení dospělosti měla několik nápadníků. Ucházel se o ni deklamátor při zemských deskách Benjamín z Popic, později syn sekretáře Koruny české Kašpar Granauer, ale i tohoto odmítla. Roku 1558 zprostila Jana Petříka závazku poručnictví a stvrdila, že přijala truhličku se skvosty, uloženou do té doby na radnici.

Krátce nato se provdala za cizince Michala Frydbergera z Vellachu, nemajetného a o dost staršího. Po svatbě se usadila v Praze, kde Michal působil jako kuchyňský písař (skladník) arciknížete Ferdinanda. V Praze Maryna onemocněla 20. května 1559 pořídila závěť, kde odkázala šosovní dvůr v Hrdějovicích svému manželovi. Zemřela 19. srpna 1559. Jí vymřel rod nejstaršího syna Elišky Puklicové ze Vzduh.

Ovdovělý Michal Frydberger opět vede spor o dědictví s Jiřím Robmhámem, spor ale vyhrál a zděděný majetek mu byl zapsán roku 1563. Po skončení služby v arciknížecí kuchyni, která trvala 17 let a s apanáží 80 zlatých za věrné služby se přestěhoval do Českých Budějovic. Zde působil mezi lety 1573 až 1576 jako desátník (vedoucí desátkového úřadu při mincovně). V této funkci neuspěl a byl odvolán. Na podzim roku 1586 těžce onemocněl a při převozu do Prahy zemřel nezanechav žádnou závěť. Zděděný majetek kdysi Wolfa Wiennara z Muronu byl městskou radou prohlášen za odúmrtí, protože nezanechal žádné dědice, a veškeré případné nároky na dědictví odmítla. Smrtí tohoto zetě Wolfa Wiennara končí působení této rodiny v Českých Budějovicích.

(Zkrácená přednáška z 8.12.2001)

Tvrz v Drslavicích kresba Miroslav Milec

V průběhu zpracovávání tohoto tématu jsem si uvědomil, že zasloužené pozornosti se v minulosti nedostalo nejen hrobce v kostele v Horním Bukovsku, ale i samotné vesnici Horní Bukovsko, která by si pochopitelně zasloužila samostatnou monografii. Z tohoto důvodu bych se rád ve stručnosti zmínil o některých událostech v dějinách osady a doplnil ji o medailónek významného rodáka Jana Hadrávka pilota RAF. Také zde bylo zapotřebí překonat překážku spočívající v naprostém nedostatku jakéhokoliv písemného materiálu, ze kterého by bylo možno čerpat při sestavování tohoto příspěvku. Problém se mi podařilo vyřešit pouze částečně, což má za následek zřetelnou nevyváženost informací pro jednotlivá historická období (pro některé časové úseky se nedochovaly vůbec žádné prameny, proto jsem byl nucen se o nich zmínit pouze letmo, nebo je vypustit úplně). Příspěvek má tedy skutečně charakter pouze jakýchsi „střípků z historie“ a zůstává tedy na některém z mých pokračovatelů, aby se této zajímavé problematice chopil a pokusil se ji dovést k dokonalosti. Cenná fakta k dějinám Horního Bukovska zcela jistě obsahují některé fondy Státního oblastního archivu v Třeboni, které jsem ovšem z časových důvodů neměl možnost plně využít.

Kostel sv. Štěpána v Horním Bukovsku

„Horní Bukovsko má starobylý gotický kostel svatého Štěpána s náhrobními kameny pánů z Mitrovic ze XVI. a XVII. století, který býval dříve farním a vesnice mívala významnější postavení než v dnešní době. Z návrší přehlédneme velkou část kraje. Na severu se bělají blatské vesnice Zálší, Klečata a Komárov, obzor zavrchoľuje hrad Choustník, východní obzor veselská věž a jižněji kostel bošilecký, stojící mezi rozlehlými rybníčními hladinami.“

(Ladislav Stehlík: Země zamyšlená)

Co se týče historie samotné vesnice Horní Bukovsko, jsou dochované prameny dosti skromné. Proto mají i následující informace pouze jakýsi „nárazový charakter“ (to znamená, že se vztahují jen k některým časovým úsekům). Přestože první písemná zmínka o Horním Bukovsku pochází až z poloviny 14. století, lze se domnívat, že lokalita byla osídlena již daleko dříve. Jak tomu napovídají archeologické nálezy z polí mezi Horním a Dolním Bukovskem, tedy z tzv. Starého města.

1354 (9.6.) - první písemný záznam o Horním Bukovsku: Štěpán ze Šternberka, majitel panství Bechyně, podává faráře do zdejšího kostela

1359 - je zmiňován hornobukovský farář Petr

1397 - z tohoto roku se nám dochovala zajímavá informace, jistý Rybka z Hlavatec se totiž v průběhu útrpného výslechu mimo jiné přiznal, že: „mezi Bukovskem a mezi Zálším vzeli jsú meč jednomu člověku z Dubie s Maříkem pacholkem jeho“

1399 - obdobný charakter má i záznam o dva roky mladší, tehdy vypovídal na mučidlech jakýsi Pivec: ...“a také, že jest ležal u Jana ve Dkách a v Bukovště u Jana“...“a Hodík z Bukovska nosil jim jiesti a jiné potřeby“...- za husitských válek byla vesnice, která patřila do vltavotýnského panství, náležícího pražskému arcibiskupství, zastavena králem Zikmundem Lucemburským (vesnice patřila k arcibiskupskému zboží zřejmě pouze z jedné poloviny - druhá příslušela k Bechyni; viz dále)

1530 (4.3.) - Prokop Čabelický ze Soutic odkázal své manželce Johance Rendlové z Úšavy kromě několika dalších vesnic i část Horního Bukovska, náležející vltavotýnskému panství, které se stalo majetkem Čabelických ze Soutic r. 1461 (Johanka nechala Horní Bukovsko r. 1543 vložit do obnovených zemských desek jako součást statku Březnice)

1543 - Johanka předala panství svému synovi Janovi

1554 - Švamberkové prodali Janovi Čabelickému část vesnice, která až do té doby patřila k panství Bechyně (po Janově smrti spravovala celé panství jeho manželka Kryzelda Berková z Dubé)

1571 - Jakub ze Hbit, přiznal během výslechu v Táboře, že okradl se svými společníky tábořské kupce o náklad sukna a že: ...“toho sukna mají něco na Horním Bukovsku, tři kusy ,a že mu za ně ještě dlužný ten šenkýř v Horním Bukovště“...

1582 - Karel Čabelický po otci (Jan Č.) zdědil statek Žimutice a vesnici Horní Bukovsko, vesnice přešla později pod panství Koloděje nad Lužnicí (majetek Karlova mladšího bratra Adama)

1611 - po smrti Adama Čabelického ze Soutic se dědici Horního Bukovska stali synové jeho bratra Albrechta

Za třicetileté války byla ves několikrát zpustošena táhnoucími vojsky

1644 - vesnici zakoupil Václav Vratislav z Mitrovic a připojil ji ke svému statku v Zálší

1654 - berní rula uvádí, že Horní Bukovsko přísluší k zálesskému statku (tak tomu ostatně bylo až do roku 1849, kdy se H.B. osamostatnilo - stále však bylo osadou obce Zálší, až do r. 1921)

1669 – 1724 - nebyla zdejší fara osazována kněžstvem a kostel byl spravován z Modré Hůrky

1724 - byla zřízena fara v Zálší a hornobukovská fara se stala tamní filiálkou

1812 - v důsledku vojenských manévřů probíhajících v bezprostředním okolí vesnice, zde bylo ubytováno množství vojáků

1840 - v Horním Bukovsku bylo 39 domů s 229 obyvateli

1862 - v osadě žilo 255 obyvatel

1867 - Jakub Nestával zasadil před kostelem nejstarší lipu

1870 (22.9.) - zákaz konání tábora lidu na katastru vesnice

1903 (29.6.) - c.k. ministerstvo kultury a vyučování povolilo odloučení osady Horní Bukovsko od farního úřadu v Zálší a následné přiřazení k farnímu úřadu Dolní Bukovsko (výnos vstoupil v platnost 1.8. téhož roku). Hlavním důvodem bylo, že obyvatelé vesnice si stěžovali na velkou vzdálenost do Zálší (což bylo nepohodlné jak pro ně, tak i pro faráře). školou byla osada vždy příslušná k Dolnímu Bukovsku (a je tomu tak ostatně i dnes)

1914 – 18 - na frontách první světové války padli následující obyvatelé: Jan Heřman, Josef Kohout, Josef Klimeš, Josef Zadražil, Václav Šimon, Václav Novák, Josef Tůma, Vojtěch Novák (padl jako legionář u Kazaně 12.8.1918), Jan Mrázek (zemřel doma 23.5.1919)

1921 (25.5.) - Horní Bukovsko se stalo samostatnou obcí (do r. 1921 pouze osada obce Zálší), ze sčítání obyvatel provedeného v tomto roce vyplývá, že v obci žilo 242 lidí

1922 (27.11.) - proběhly první volby do obecního zastupitelstva, starostou se stal Vojtěch Petříčka z č.p. 2, obecní úřad nechal v kostele zasadit desku se jmény padlých z I. světové války

1923 - byla provedena parcelace statku patřícího do té doby Vratislavům z Mitrovic

1924 - došlo k založení zboru dobrovolných hasičů (první stříkačka byla zakoupena za 23.460 Kč od firmy R.A. Smeka z Prahy)

1929 - naměřena historicky nejnižší teplota -30°C, 6.5. - téhož roku, zapůjčila obec na výstavu u příležitosti svatováclavského milénia kalich z 18. století

1930 - byla provedena elektrifikace vesnice

1936 (14.6.) - odhalení pomníku padlým z první světové války na návsi (prostředky na pomník byly opatřeny sbírkou mezi občany)

1939 – 45 - v období druhé světové války a okupace, došlo v obci k několika nepříjemným událostem

-1941 - musel odstoupit dosavadní starosta F. Bumba, bývalý ruský legionář (oficiálním důvodem odstoupení byl ovšem zdravotní stav uvedeného)

-7.4.1942 byl zrekvírován jeden z kostelních zvonů

-24.3.1943 za asistence četnictva a Gestapa proběhla rekvizice zásob obilí u místních hospodářů. V souvislosti se zatajením přebytků obilí byl 9.4.1943 zatčen Gestapem Jan Vavera z č.p. 14. Tři týdny strávil ve vyšetřovací vazbě v Českých Budějovicích, po převezení na Pankrác mu soud vyměřil trest odnětí svobody na dva roky. Dne 5.6.1943 byl převezen do Bavorska, kde zůstal do vypršení trestu. K jeho propuštění došlo 24.4.1945 a 27.4.1945 se vrátil domů.

1945 (10.5.) - byl zřízen místní národní výbor , do jehož čela byl zvolen F. Bumba z č.p.17

Po roce 1945 respektive 1948 byl osud Horního Bukovska podobný jako u drtivé většiny malých obcí v tehdejší Československu. Roku 1958 museli všichni, do té doby soukromně hospodařící zemědělci, vstoupit do nově zřízeného státního statku. Zanikla rovněž místní samospráva a vesnice přešla od roku 1978 pod místní národní výbor v Dolním Bukovsku (dnes obecní úřad tamtéž). Od roku 1945 dochází k postupnému úbytku obyvatelstva, takže v dnešní době zde žije cca 90 lidí.

JAN HADRÁVEK

Stejně jako téměř každá vesnice má svého významného rodáka, má ho i Horní Bukovsko. Je jím Jan Hadrávek, bývalý válečný pilot RAF. Jan Hadrávek se narodil v č.p. 29, dne 11. února roku 1918. Po ukončení základní školní docházky, kterou absolvoval v sousedním Dolním Bukovsku, se stal jeho dalším působištěm Zlín. Zde jednak navštěvoval Baťovu školu práce a zároveň získal pilotní průkaz na turistická letadla. Po úspěšném zakončení školy se pro něj novým cílem měla stát Afrika, přesněji řečeno město Salisbury v Jižní Rhodésii. Další Hadrávkovy plány ovšem přerušil rok 1939 a s ním související začátek druhé světové války. Bezprostředně po jejím vypuknutí se Jan přihlásil do francouzské cizinecké legie, s níž se záhy dostal do Francie. Po kapitulaci Francouzů odplul do Velké Británie. V Británii prodělal kompletní vojenský letecký výcvik a byl zařazen jako pilot do nově vzniklé 311. československé bombardovací perutě RAF.

U 311. perutě se zúčastnil 11. bojových náletů na Německou říši. Odlétal rovněž množství hodin u Pobřežního letectva. Během své aktivní služby byl dvakrát zraněn, za což byl vyznamenán a zároveň britským velením povýšen do hodnosti podporučíka (Pilot-Officer). Z Anglie byl roku 1943 převelen na Bahamy, kde byl přidělen ke 111. operační výcvikové jednotce (111. OTU). Zde se stal instruktorem pro praktické létání a měl za úkol provádět přeškolení československých pilotů na jiné typy letounů (konkrétně se jednalo o přeškolení z letounů typu Wellington na stroje Mitchell B-25). Na Bahamy dorazil 16. června téhož roku. Dne 7. srpna 1943 došlo ovšem k tragické události. Toho dne v 15.00, odstartovala posádka ve složení : Hadrávek, Bríza, Mareš, Salz, Šotola a Turňa k běžnému cvičnému letu (mimochodem, nikdy se nepodařilo objasnit, kdo z nich vlastně letoun pilotoval). Bezprostředně po startu se letoun vznal a následně zřítel do blízkosti letiště Oakes Field.

Nikdo z posádky havárii nepřežil. K poslednímu odpočinku byl Jan Hadrávek uložen na vojenském hřbitově v Nassau. Nebylo mu tak nikdy dopřáno znovu se vrátit domů. Dodnes na něho vzpomínají členové rodiny a kamarádi.

POVĚSTI

„O založení kostela“

Před dávnými časy všude v okolí dnešního Horního Bukovska byly hluboké lesy a v nich hojnost všech druhů zvěře. Jednou v těchto lesích s četnou družinou lovil jakýsi vladyka, prý ze Svinů. V loveckém zápalu odloučil se od družiny, hnál se za jelenem a zabloudil. Když ho přešla lovecká vášeň, uvědomil si, že je čas k návratu, ale marně hledal družinu a cestu z lesa. Bloudil až do úplné noci a únavou padl do měkkého mechu a tvrdě usnul. Domníval se, že až si odpočine, lehce najde ráno cestu z lesa, ale druhý den se opakovalo totéž. Kůň se napásl v lese, avšak vladyka nejen únavou, ale i hladem zemdlel, stále bloudil a nemohl najít cestu z lesa. V zoufalství klekl do mechu, modlil se k Panně Marii a sliboval, že vystaví na tom místě kostel zasvěcený Panně Marii, když ho zachrání. Jakmile vyslovil slib, objevila se cesta z lesa a byl zachráněn. S velikou radostí byl přivítán nejen družinou, ale i svou rodinou. Aby splnil slib, poručil stavět kostel, ale ne v lese, kde se zachránil, nýbrž vedle svého sídla, aby to měl do kostela blízko. Jaké však bylo jeho překvapení, když všechno co bylo vystavěno ve dne se v noci ztratilo. To se opakovalo po celý týden, až si vladyka uvědomil, že jeho počínání je marné. Poslal své služebníky do lesa v němž zabloudil a ti se vrátili se zprávou, že všechno co vystavěli u vladykova sídla, bylo postaveno v lese, jen je třeba stavbu dokončit. Vladyka poručil dokončit kostel v lese, kde byl zachráněn, a to je nynější kostel v Horním Bukovsku.

„Svatý Štěpán na kostele“

Na věži kostela bývala plechová podoba svatého Štěpána. Když kostel zchátral, opravovali zedníci také věž, sundali sv. Štěpána, ale poněvadž se jim na opravenou věž nehodil, již ho tam nedali a domnívali se, že se tím nijak neprovinili. Plechového sv. Štěpána si odnesl zedník Tesárek z Mažic, který pracoval při opravě kostela a doma ho pohodil pod kolnou. Bylo by se na sv. Štěpána zapomnělo, kdyby se byly nedostavily následky. V létě se přihnala od západu prudká bouře s lijákem a ta zničila všechnu úrodu na polích, takže nesklidili ani pouhou slámu. Byla z toho bída a hlad. To se opakovalo každý rok až přišel do vsi cizí poutník, který když slyšel o neštěstí, poradil jim, že nebude lépe, dokud nedají zpět na kostel sv. Štěpána. Po dlouhém hledání byl nalezen pod kolnou u Tesárků v Mažicích. Když o tom přišla zpráva do Horního Bukovska, ihned vypravili velké procesí s korouhvemi do Mažic a ve slavném průvodu přinesli plechového sv. Štěpána, kterého nedali na věž, ale na štít kostela, aby měl pěkný rozhled po kraji. Od té doby prý již nikdy nepřišly kroupy, ani ničující bouře, poněvadž sv. Štěpán se proti nim otočí a zahání je od vsi. Proto musí trvale zůstat na kostele. Na památku se konalo každoročně procesí z Horního Bukovska do Mažic na den sv. Jana a Pavla (26.6.)

(přepsáno podle Jana Koláře, ponechán původní styl a pravopis)

„Poklad u tří křížů“

Přibližně v polovině cesty mezi Horním Bukovskem a Zálším se v polích nacházejí tři kříže. Podle staré pověsti zde stojí na památku tragické události. V dávných dobách se totiž cestou ubíral svatební průvod a někde v těchto místech se splášili koně táhnoucí kočár, ve kterém seděla nevěsta, ženich a mládec. Kočár se převrhl a všichni tři pod ním našli smrt. O několik let později pak vypukla válka a krajem neustále projížděla jednotlivá vojska. Jedna z vojenských hord zakopala u tří křížů plukovní pokladnu. Pak se ale všichni tito vojáci ztratili ve viru války a poklad tam leží dodnes. Prý přesně v místech, kam v poledne dopadá stín prostředního kříže.

Kostel svatého Štěpána

Kostel je raně gotického původu a byl postaven někdy okolo roku 1300 (odborníci tak alespoň usuzují podle klenby presbytáře a portálu, na svorníku křížové klenby je totiž vyobrazena hvězda se šestnácti paprsky, stejná jakou okolo r. 1380 používal Bohuněk ze Bzí ve svém erbu). První písemná zmínka o něm pochází až z roku 1354. Dnešní podobu získal kostel během přestaveb v 17. a 18. století, iniciovaných šlechtickým rodem Vratislavů z Mitrovic. Kostel je jednolodní s pravouhle zakončeným presbytářem. Na severu se nachází čtvercová sakristie a k ní přiléhá, taktéž na severní straně, hranolová barokní věž. V presbytáři je křížová klenba na klínových žebrech, vycházejících rovnou ze zdi bez konzol. Rovněž se tu nachází gotické okno bez kružeb. Triumfální oblouk oddělující prostor presbytáře od hlavní lodi je hrotitý. Hlavní loď byla původně plochostropá (strop byl dřevěný a cca o 1,2 m nižší). Dnes je zde zrcadlový rákosový strop a nepravé výseče. Stěny hlavní lodi jsou členěny pilastry. V západní části byla vybudována dřevěná kruchta. Do lodi vedou dva gotické vchody, na jižní a západní straně. Jak již bylo řečeno, věž je barokní, zakončená jednoduchou střechou (viz fotografická příloha). Ve spodní části se nalézá kaple Panny Marie. Kaple je sklenuta tzv. „plackou“. Sakristie je rovněž sklenuta gotickou křížovou klenbou do půlkruhu. V srpnu 1943 byly v prostoru u triumfálního oblouku odkryty gotické fresky v různých stádiích poškození, pocházející z období stavby kostela (tj. z poloviny 14. století). Nad triumfálním obloukem je vyobrazena sv. Veronika, sv. Jakub Menší, sv. Jakub Větší. Na druhé straně lze spatřit obraz Ukřižování, sv. Alžbětu, Pannu Marii a sv. Jana (všechny fresky byly v průběhu téhož roku zrestaurovány akademickým malířem V. Maděrou). Zařízení interiéru kostela je vesměs barokní. Nachází se zde hlavní oltář s obrazem ukamenování sv. Štěpána, dva boční oltáře (sv. Václava a sv. Čtrnácti pomocníků) rovněž barokní. V kapli Panny Marie je umístěn na rokokovém oltáři z 18. století, uctívaný obraz Panny Marie Kojenské. Na závěr tohoto příspěvku bych chtěl ještě zmínit drobnou zajímavost. Traduje se, že práh hornobukovského kostela se nachází ve stejné nadmořské výšce, jako špička kostela ve Veselí nad Lužnicí.

Závěrem mého příspěvku se pokusím o malou rekapitulaci. V úvodní části jsem si stanovil několik cílů, k jejichž naplnění měly posloužit předchozí kapitoly. Troufám si říci, že přes jisté (někdy dokonce nemalé) potíže, se mi toto podařilo, alespoň v obecné rovině. Na druhou stranu, již ve chvíli, kdy píši tyto řádky vidím na práci některé nedostatky, které bych (mít pochopitelně více času) rád odstranil. Uklidňuji se tím, že se skutečně jedná pouze o drobnosti, nemající valný vliv na obsažené informace.

Pokud bych měl uvést jeden problém za všechny, se kterými jsem byl nucen se potýkat, pak by to byl nedostatek pramenů k životu žen v minulých staletích. Tehdejší písemnictví je zcela opomíjelo a v důsledku toho nám dnes často nezbyvá nic jiného, než se pokoušet o rekonstrukce jejich životních osudů pomocí nejrozumnějších „možná“, „asi“, „pravděpodobně“.

Na úplný závěr, bych ještě připomenul, že tento příspěvek rozhodně dané téma zcela nevyčerpává, pouze jej jaksi poodkrývá a naznačuje, kudy by mohla případně vést další cesta. Já sám pak doufám, že mi bude někdy v budoucnosti umožněno se dějinami Horního Bukovska zabývat podrobněji.

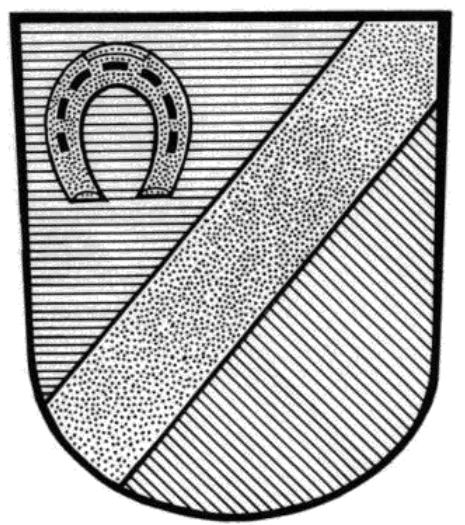
Použitá literatura:

Stehlík L. – Země zamyšlená II.díl (Praha 1975)

Loucký F. – Mnozí nedoletěli (Praha 1989)

Pajer M. – Ve stínu slávy (Cheb 1992)

Českobudějovické listy 7.8.2000 – Galerie nezapomenutých jihočeských letců

Včelná

Obec **Včelná** leží na jižním okraji Českobudějovické pánve pouhých 6 km jižně od Českých Budějovic mezi řekami Vltavou a Malší. Obec vznikla v důsledku výstavby císařské silnice spojující České Budějovice s Rakouskem. Tato silnice byla dokončena v roce 1784 cestou.

Obec se nejprve rozrůstala okolo této silnice a koncem 19. století i do šířky. V okolí silnice bylo původně pouze 16 domků. Vzhledem k tomu, že část východně od silnice byla porostlá borovým lesem, její lidový název byl „Bory“. Současný název obce vznikl až v pozdějším období, a to nesprávným přepisem a překladem z němčiny ze slova Bienendorf. K překladu měl být správně použit název Binnendorf. Obec původně náležela k panství poříčskému, kde také drobní domkáři, kteří byli jedinými obyvateli obce, robotovali.

V obci až na kapličku a soukromou kapli není žádná zachovalá stavebně historická památka.

Znak obce je rozdělen šikmým břevnem zlaté barvy na dvě části. Horní část je modrá se zlatou podkovou, dolní část je zelená. Modrá barva ve štítu znázorňuje oblohu, zelená zemi. Fakt, že obec vznikla na svahu Českobudějovické pánve u císařské silnice je vyjádřen šikmým zlatým břevnem. Podkova v horní části štítu znázorňuje činnost, již se obyvatelé obce zabývali. Znak byl obci udělen rozhodnutím předsedy parlamentu dne 27. března 2000.

Homole

Obec **Homole** leží jen 6 km na jihozápad od města České Budějovice. V současné době obec pod svou hlavičkou sdružuje celkem čtyři sídelní celky. Jsou jimi Homole, Nové Homole, Černý Dub a Černý Dub - nádraží. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1362. V tomto období patřila obec pod panství Černý Dub. Celé toto panství spolu s obcí Homole bylo koupeno příslušníkem jihočeské zemanské rodiny, Janem Hogenem ze Švarcpachu, komorníkem pana Petra Voka z Rožmberka. Později se panství dostalo do držení rodem Kořenských z Terešova a v roce 1687 jej koupilo město České Budějovice.

Při zpracování znaku bylo vycházeno hlavně z historických dokumentů dokládajících vlastnictví obce, její příslušnosti k panství a k převládající činnosti obyvatel obce.

Ve znaku obce Homole je proto obsažena část znaku prvních doložených vlastníků, rodu Hogenů ze Švarcpachu. Touto částí je polovina stříbrného lva ve volné červené čtvrti štítu. Ve znaku je také vyjádřena tehdejší příslušnost obce k panství černodubskému, a to černým dubovým trojlístem (2,1) proloženým třemi žaludy. V dolní části znaku je vyjádřena historická, ale i současně převládající činnost obyvatel obce, zemědělská výroba symbolem čtyř zelených propletených obilných klasů. Znak byl obci udělen rozhodnutím předsedy parlamentu ČR dne 26. listopadu 1999.

A poněvadž již jest řeč o pověstech, ze kterých povstala naše národní pověst o Bruncvíkovi, uvedeme, co se vypravuje o rodu a erbu pánů z **Valdštejna**, který ve spojení se uvádí se synem Bruncvíka.

L.P. 1091, když jest Gottfried, král francký, velikou péči měl, aby Jerusaleým z rukou pohanských vyprostil, zajižděli k němu ze všech krajin knížata. I také mnoho pánů z Čech a Moravy se tam nalézalo, a ti vypravili se na žádost Gottfriedovu proti pohanům. Jeden z těchto pánův užíval na štítě svém za znamení lva, a velikou statečností vynikal, že se mu nikdo nevyrovnal, a k veliké lásce a milosti přišel u všech pánův a rytířstva, a od syna knížete Brunšvického za erbovního bratra byl přijat. Též hrabě z Reigreiffensteinu a hrabě z Weibruku, kteří měli ve štítu čtyři lvi, k němu se připojili a bratrství na věčné časy míti chtěli. A potom předstoupili před Gottfrieda, a on jim toho potvrdil. (1)

Upomínka na pověsti o Dětrichovi Veronském, které u nás známy byly, objevuje se ve vypravování o rodu **Slavatů z Chlumu a Košumberka**. Předkové pocházeli z Uher a tam nad řekami Dunajem, Sávou a Drávou sedíce, statečně s nepřáteli země bojovali. Slavný to byl rod a jeden z něho, jménem Bavard (Bayard, rytíř francouzský z počátku XVI. století) z rozkazu Attilova vyšel proti Dětrichovi s královskou korouhví. A kronika jakás rýmovaná dále praví:

Na nesmrtelnou paměť pilně hodil
Ten předek, který přes ty řeky chodil,
tak aby vlast svou v celosti zachoval,
života proto ztratit nelitoval

ve kronice německé o Reginfridovi jest zmínka o ostrovu obydleném Sirenami, a podobného něco, ač jen slovy krátkými v Bruncvíkovi. O téže věci vypravují pověsti dvou rodů českých; avšak podotýkáme, že to může býti reminiscencí na literaturu klasickou. Tak vypravuje se o rodu **Rotenberků z Ketře a Drslavi** toto:

Jedno kníže bojovné, v Německu nedaleko Norimberka porazil vojsko nepřátelské a nemaje na tom dosti, ještě dále za nimi se pustil až do hor skalnatých a lesnatých, až viděl skálu tak příkrou, že málokdo na ni vjíti mohl. Lidé mu oznamovali, že často vidali na skále tři panny velmi krásné a drahým rouchem oděné, kterak mnohé kratochvíle provozovaly. I nechtěl kníže dřív odtud odjet, až by seznal, co na skále se děje. Tu vystoupil jeden rytíř z vojska a uvolil se tam jít, a když nahoru spěchal, přišel právě na místo, kde se panny veselily; on zde uviděl toliko tři stoličky velmi pěkné, přikryté a na každé růžový květ. Vzav ty květy, přinesl je knížeti a ten vděčen jsa, rozkázal mu nositi dvě růže červené na bílém poli a jednu bílou na červené skále. A tu skálu mu daroval i s okolím; na skále vystavěn hrad, jenž nazván byl Rotenberg. (*)

O erbu **Zárubů z Hustířan** tak pověst vyprávěla: jeden z nich po nesmrtelné slávě dychtěl, projížděl cizí krajiny, kdež v uznání jeho hrdinství přidán mu od krále britanského do erbu lev černý; a že i k Sibylle na vysokých skalách bydlící došel, do štítu položeny tři kameny hranaté. (2)

Ale mimo pověsti keltické působila i literatura latinská na duševní rozvoj náš, tak že ani diviti se tomu nemusíme, když o pověstech erbovních se starými povídkami z dějin římských se shledáváme. A tu jsou zvláště dvě, které podobají se známé povídačce o husách kapitolských.

Záhy vymřelý rod pánů moravských z **Ludanic** měl v erbu husu v modrém poli, a příjmení Budiš. Erb ten povstal způsobem následujícím:

Jednoho času, když Francouzové chtěli nočního času na Římány udeřiti, vyslali tajně některé ze svých, aby na zdi vlezli. Když se to stalo a mnoho jich přes zdi se přepravilo, hus, kteráž tu na jakéms placu seděla, velice vzkřikla, od jejíhožto hlasu hejtman římský procitl a zbudiv své, na Francouze udeřil a téměř všechny zjímá. Proto dostal do erbu husu. (1)

*Pověst' **Petersvaldských** z **Petersvaldu**: předek toho rodu obléhán byl na Slovensku na hradě a tam dlouho se bránil, až konečně jeho vojnici dlouhým bojem jsouce zemdleni usnuli. Tu nepřátelé vyhledavše příhodný čas, počali léztí tiše na zdi, aniž toho kdo pozoroval, jen pták páv, který na hradě jako vzácnost' byl chován. Páv vzkřiknul, a od jeho vřesku rytíř se probudiv na soudruhy zavolal a nepřátely se zdí sehnal a tak zámek ochránil. Za to vzal rytíř páva do štítu a na přílbu za svůj znak. (1)*

*O vlčici římské čteme v erbovní pověsti **Všehrdův**. Král Vladislav navštívil r. 1045 Všehrdy na jejich rodném zámku v kraji Plzeňském. Při honbě, která byla pořádána, oddělil se král od své družiny a pronásledoval zvěř tak daleko, že zabloudil. Po dlouhém čase našel jej Beneda ze Všehrd v hustém lese; nedaleko od toho místa kojila vlčice svá mláďata. Když se rytíř přiblížil, probudil se král, a co nejprve spatřil, byla vlčice. Ta chovala se tiše, a teprve když Beneda ke králi přistoupil, zdvihla se a utekla. Král povstav objal Benedu, a pokládaje jej za vlčici, dal mu do štítu vlčí hlavu právě:*

*Vlčí hlava v krásném štítě
šlechtu tvou ať označuje,
Benedovi rodící,
před královskou stolicí. (3)*

*Rod **Kobylků** z **Kobylího** zase ujal se boje římských Horaciův a Kuriaciů (nebo Davida s Goliášem). Král sardinský zdvihl válku proti ostrovu Korsice. Když pak veliké vojsko shromáždil, i Korsičtí již k boji pohotově stáli a u sebe rozvažovali, že není třeba, aby také nevinní zabiti byli. Usnesli se obě strany na tom, aby každá strana vyslala rytíře ze svého středu, a který zvítězí, tomu druhá strana se poddá. Hejtman korsický měl u sebe mouřenína, ve kterého naději svou skládal doufaje, že stane se vítězem; ale král sardinský měl jednoho rytíře slovanského. Poněvadž každá strana se obávala, že by poraženému rytíři přišli soudruzi ku pomoci, odebrali se mouřenín a rytíř slovanský na ostrov za vodou pravice, že který odtud živ se navrátí, jest vítězem. A když také oba u ostrova přistáli, odstrčil Slovák člun od břehu, a když se ho mouřenín tázal, proč to činí, odpověděl: „Když tě zabiji, převezu se na tvém člunu“. Potom do sebe se dali, a Slovák mouřenína zabil, načež vsedl do jeho loďky a na druhou stranu se převezl. Korsičtí spatřivše mouřenína mrtvého, poddali se králi sardinskému, a král hlavu mouřenínskou dal Slovanu za ozdobu a půl mouřenína do erbu. Rytířův bratr pak dostal hlavu černou ovázanou bílou stuhou. (1)*

*Jako již jest možno, že podle Starého zákona pověst' se vytvořila, tak máme jednu erbovní povídku, která upomíná na příhodu s Mojžíšem. Ovšem to nelze tak určit, neboť příhoda sama dále vyvedena byla ve středověké literatuře v pověsti o Jidášovi. A ta u nás byla známa již od století XIII., jak to dosvědčují legendy, známé nyní pod jménem zlomky dějepisné. Že pak v pověsti o erbu **Veitmilův** i vliv čarodějnický nalézáme, spíše nás vede, abychom legendu o Jidášovi za původ její poznamenali, a to také ještě proto, že o podobných čarách mluví i některé naše pohádky. Tak jmenovitě črtu o vysmoleném koši máme v pohádce o mluvícím ptákově, (4) a ještě v několika jiných nalézáme, kterak pohozené děti zachráněny byly. Pověst' vypravuje, že r. 1081 porodila Proslava, manželka Dobrohostova, jemuž říkali Vaitminar, ve vsi Radošově u Vyšehradu syna, a hned potom druhého, třetího a konečně devátého. Ženy při porodu jsoucí myslely, že na to sběhlo následkem kouzel čarodějnic, které na hradě byly upáleny, a proto vzaly malé děti a dávše je do krabice poručily, aby na tajném místě byly schovány. Avšak Dobrohost poslal sluhy a dověděl se co se stalo, dal děti zanést domů a zde chovati. A tak z těch dětí pocházejí Krabicové(5). Ale jest ještě jiný variant povídky. Žila kdesi na panství chudá žena, která mnoho dětí měla; to zdálo se býti podezřelým manželce šlechticově, i kázala jí potrestati. Ale po nějakém čase porodila i paní, a to devět dětí najednou, a stydíc se za to, na radu babice osm jich utopiti poručila. Když babice se s nimi ku potoku ke mlýnu ubírala, potkal ji král a otázal se jí, co to v koši nese, načež ona, že štěňátka, která jde utopit. I chtěl, aby mu je ukázala, a konečně mocí pokryvku odhrnuv ušel v koši osm*

nahých nemluvnátek. Babice ovšem prosila, aby jí odpustil, a král děti, čili štěňátka, jak je nazýval, dal k mlynáři, aby je odchoval. Po dlouhém čase, když byli vyrostli a z nich sliční jinochové se stali, přistrojil hostinu velikou, a když se mluvilo o honbě, vypravoval, kterak zachránil kdysi osm štěňat, načež je hodovníkům představil. Jen na prosbu pohozených dětí byla královna od smrti zachráněna. Král udělil mlynáři štít, ve kterém byl kámen mlýnský a nad ním osm psích hlav. (6)

Z pověstí středověkých velice působila i kronika o Alexandru Velikém, která hlavně seznamovala předky naše s báječnými postavami východními, jako pověsti bretaňské s evropskými. A poněvadž již ve XIII. Století, jak četné rukopisy dosvědčují, velmi byla rozšířena a hlavně na hradech rytířských oblíbena, zanechala po sobě stopy nejen ve hlavní naší erbovní pověsti, ale i v pověstech několika jiných rodů.

Zvláště nám tu na mysl připadá zachránění vojska a převedení přes řeku na vorech z rákosí zhotovených, což ostatně také v jiných kronikách se nalézá. S podobnou příhodou setkáváme se v pověsti o erbu rodiny **Pruskovských z Pruskova**, dále **Žerovských a Zebinských**, kteří měli ve štítě tři podkovy.

Za panování Alexandra Macedonského událo se totiž, že vtrhl do krajin studených, tak že nebylo možno rytířům vypravit se proti nepřátelům pro velké ledy. Toho použil nepřítel a poručil liti vodu kolem ležení, aby zmrzla a tím ještě více jim bránila. A dlouho ze svého nálezu se těšili, až konečně jeden rytíř vtipný k tomu přišel, aby nějak jezdecké vojsko bylo přes spousty ledové převedeno. Vymyslel nějaký nový způsob, jak by koně se mohli kouti, a když se to zdařilo, s částkou vojska svobodně přes ledy do nepřátelského ležení vtrhl a rozehnal nepřátele, a nad to je po ledu na koních ostro kovaných honil a nad nimi zvítězil, začož od Alexandra byl erbem vyznamenán. (2)

S malou změnou vypravuje se totéž o rodu **Skrbenských z Hříště**. Předek rodu toho, když Markomané rozličné krajiny podmaňovali, převedl vojsko do nebezpečných míst zavedené ve zdraví skrze veliká bláta a zemi bahnitou. Nalezl totiž brod příhodný a radostí ke svým tovaryšům jel dobrým klusem, a král za tu službu mu dal do erbu cestu černou v bílém poli. (1)

V téže kronice uvádějí se národové potvorní, Kynocefalové aj. Centaury pak máme v pověsti rodu pánů **Nekešů z Landeka**. Za panování Nerona někteří z pánů nechtějící děle snášeti jeho ukrutenství předstoupili před něho prosíce a hrozíce, aby lidí nevinných nedal více hubiti. Když zase několik tisíc pohromadě bylo a měli býti utraceni, předstoupil jeden před císaře žádaje, aby mu ten lid daroval, že by chtěl jimi nějaký ostrov osaditi nebo pustinu, a poplatek odváděti po nějakém čase. Římané vidouce c tom svůj prospěch svolili k tomu, a muž ten obrátil se na západ slunce a tam osadil území. Když pak lid se rozmnožil a země vším oplývala, žádali Římané poplatek, který však národ ten platiti nechtěl. Tu se Římané obrátili do těch krajin, a onen lid vida jejich moc a sílu ušel z toho místa pusté je zanechav a v nivec domy své obrátiv. Hledajíce nemohli dlouho vhodného místa nalézt, a proto obrátili se k východu; přijdouce pak mezi velké lesy a bahna našli lidi, kteří byli půl koně a půl člověka, a ti uslyševše hluk počali v hromadu se sbíhati a luky natahovati. Tu hejtman najednou s předními muži svými přiskočil, vůdce jejich zajal a ostatní na útěk obrátil. I zůstal zde nový lid a nikdo o něm nevěděl. A od doby té kníže jejich užíval postavy, zanechav dřívějšího z Říma přineseného stavení, totiž sloupu. (7)

Pověst rodu **Solhauzenského** také nám připomíná krajiny na východě ležící. Předek toho rodu, Majaces, zachránil kdysi život císaři Justiniánovi, jenž v řece Italii se koupal a málem by se byl utopil. Za to jej císař vyznamenal a dal mu za štít modrou řeku mezi dvěma zlatými kopci, a v řece koňskou hlavu. Gunter ze Solhauzu táhl se svým pánem Balduinem do Země svaté, a tam vysvobodil pána svého od smrti, zabiv zmužile draka, jenž jej chtěl pohltnouti. Proto měl štít: hlava draková červený oheň soptící a na šír mající hlavu mouřenínskou. (1)

Do doby, kdy rytířstvo již poupadlo, náleží erbovní pověst rodu **Bytovských z Bytova**. Byl to čas, kdy prvotní mašlénka rytířstva, slabé ochraňovati, proměnila se jen ve hříčky, kdy

z úcty k ženskému pohlaví vyvinula se mnohdy tak frivolná milost' a láska, jak nám vypravují pověsti románské, v níž místo pravé lásky opěvovala se láska kouzly a čarodějnými nápoji vzbuzená. Před námi zde odehrává se takový román, jak nám jej asi Tristram vypravuje.

Král francouzský měl dceru velmi krásnou, a ta velice hudbu milovala a nade všechno ráda poslouchala mužský zpěv. Na dvoře byl kráječem syn krále Cyperského, a královna u stolu na něj častěji pohlédajíc velmi jej sobě zamilovala, tak že i na to pomýšlela, aby jej čarami k tomu přivedla, by ji miloval. Dokázala toho skrze čarodějnice. Mladík skutečně záhy láskou k ní tak zahořel, že div o rozum nepřišel. I obrátil se na jednoho Slováka, který u dvora se zdržoval, a poněvadž ho jako bratra miloval, žádal na něm, aby oheň lásky jeho ukrotil. Proto svěřil mu tajemství své, že královnu miluje, načež mu Slovák slíbil, že ho z hořící milosti vysvobodí. Znal totiž čary, jimiž mohl lásku ukrotiti a zase roznítiti; i počal v srdci královnině milost' rozpalovati, a spolu s mladým králem pod její okna chodil a tam hrál a zpíval dávaje najevo, že ji král miluje. Také poslal ke královně starou ženu s listkem napomínaje ji, aby ráda viděla hosta, jenž ji miluje. Způsobem tím v obou lásku rozpáliv, poradil jim, jak by si počínati měli; potom přestrojil mládence v ženské šaty a se stařenou jej ke královně poslal. Po skutku tom rychle ode dvora odešel, aby snad v nemilost' neupadl, byla-li by láska před časem objevena. A za svoji pomoc žádal na něm král, aby na památku toho nosil srdce a z něho dvojnásobný plamen vycházející, jímž on a královna trápeni byli, a daroval mu mimo jiné i prsten s tím znamením. Slovák pak rozloučiv se s ním odjel, že znamení toho i s potomky svými na věčné časy bude užívatí. (1)

(Pokračování)

Poznámky: (1) Paprocký - Zrcadlo slavného markrabství Moravského

(2) Paprocký – Diadochus

(3) Organ des heraldischen Gesellschaft Adler 1884

(4) Němcová I.

(5) Václav Hájek z Libočan

(6) Kraszewski – Gowaty o literaturze i sztuce 1866

Graesse – Namen und Wappensagen 1876

(7) Organ 1871

*Ilustrace k erbovní pověsti rodu pánů
Krabců z Veitmile*

Jako téma pro svou seminární práci jsem si zvolil historii rodinné hrobky kdysi významného českého šlechtického rodu Vratislavů z Mitrovic. Volba tohoto námětu nebyla ani v nejmenším náhodná. Hlavní úlohu v ní sehrály následující dva faktory: jednak mám k Hornímu Bukovsku (kde se hrobka nachází) silný citový vztah a druhým (rozhodujícím) důvodem bylo, že tato problematika dosud unikala pozornosti jak profesionálních historiků, tak i laických zájemců o regionální historii. Existuje sice několik zmínek o této bezesporu zajímavé památce, ale ty jsou vesměs roztroušeny v nejrůznějších specializovaných periodikách, popřípadě se jedná o nikdy nevydané rukopisné práce. V obou případech jde o informace širší veřejnosti téměř nedostupné. Chtěl bych tedy svou práci v neposlední řadě přispět k větší informovanosti zájemců o danou problematiku. To je mimo jiné také důvod, proč byla tato původně seminární práce upravena pro vydání v tomto občasníku.

Tolik tedy na úvod. Nyní nezbývá než si přát, aby práce splnila svůj původně zamýšlený účel, totiž aby se stala jakýmsi podkladem pro další odkrývání historie tohoto zapomenutého koutu jižních Čech.

Nálezová situace

Na následujících řádkách se budu podrobně zabývat okolnostmi, za kterých došlo k objevení hrobky Vratislavů z Mitrovic (pozn. kvůli stručnosti používám záměrně označení Vratislavů z Mitrovic, přestože hrobka obsahuje ostatky členů několika různých rodů) a jejímu následnému otevření.

V jarních měsících roku 1994 byla zahájena generální rekonstrukce kostela sv. Štěpána v Horním Bukovsku. Na tomto místě se sluší připomenout, že prakticky celá devadesátá léta ve farnosti Dolní Bukovsko, pod níž Horní Bukovsko spadá, probíhala ve znamení oprav církevních objektů. Hlavní díl zásluhy na tom nesou především P. Josef Stolařík a P. Vladimír Vlček z farního úřadu Ševětín. Součástí rozsáhlých stavebních prací byla rovněž kompletní obnova interiéru kostela v létě zmíněného roku. Právě během ní došlo k následující události.

Interiér kostela sv. Štěpána

Stav interiéru při nálezu vchodu do krypty

Někdy ve druhé polovině srpna (přesné datování bohužel není možné, ale s jistotou lze pouze říci, že se tak stalo před 22. srpnem, neboť z tohoto dne pocházejí fotografie zobrazené v příloze), došlo k nehodě, kdy se pod jedním z dělníků provádějících rekonstrukci probořila podlaha zhotovená z keramických dlaždic. Jak je patrné z fotografií a plánu v příloze, poškozena byla podlaha ve východní části hlavní lodi v těsné blízkosti paty triumfálního oblouku, který odděluje hlavní loď od presbytáře (pro snazší orientaci: součástí triumfálního

oblouku je kazatelna, na fotografii v levé horní části). Poté, co dělníci odstranili několik dalších dlaždic, zjistili, že podlaha v těchto místech skrývá vchod do podzemní krypty. Následovalo rozhodnutí sestoupit dolů a prozkoumat obsah krypty (to, že se v kostele nachází šlechtická hrobka nebylo věcí zcela neznámou). Když sešli přítomní po několika poměrně poničených schodech, ocitli se v nízké hrubě omítnuté místnosti s podlahou z udusané hlíny. Na podlaze se nacházelo množství lidských kostí nahnatých na hromadu. Opodál stála u zdi řada vyrovnaná z osmi lidských lebek. Před nimi leželo torzo jakéhosi dřevěného předmětu. Po tomto prvotním „prozkoumání“ zůstala krypta několik dní otevřená a volně přístupná (během tohoto období také vznikly zde uveřejněné fotografie). V průběhu několika dnů byla zhotovena prostá dřevěná rakev a do ní dělníci všechny kosterní pozůstatky pietně uložili. Poté opět uzavřeli vchod, uvedli podlahu do původního stavu a pokračovali v opravách kostela. Jedinou upomínku tedy dnes tvoří několik fotografií, pořízených v době možnosti volného přístupu do krypty. V průběhu výzkumu se mi podařilo vypátrat, že hrobka byla za uplynulých sto let otevřena již podruhé. Poprvé k tomu došlo někdy ve druhém desetiletí 20. století, rovněž v průběhu oprav kostela (ty tehdy prováděl zednický mistr Jan Švec z nedaleké vesnice Bzí). Podle výpovědí svědků se v kryptě nacházelo 6 (!) lebek a rakev „na kolejích“. Po zběžném prozkoumání byla hrobka opětovně uzavřena. Rozdíl v počtu nalezených lebek (šest z počátku století ku osmi z roku 1994) lze poměrně snadno vysvětlit. V důsledku

Vchod do krypty

Východ z krypty

Nález kosterních pozůstatků v kryptě

nahromadění kosterních pozůstatků, mohlo lehce dojít k přehlédnutí jedné z lebek a druhou pak v sobě bezpochyby ukrývala ona zmiňovaná rakev „na kolejích“ (poznámka: autor se domnívá, že „koleje“ jsou ve skutečnosti máry používané k transportu rakví). Zmínka o rakvi „na kolejích“ je důležitá ještě ze dvou důvodů. Jednak nám osvětluje původ torza dřevěného objektu a za druhé pomoci ní můžeme dokumentovat nedokonalé uzavření hrobky po prvním otevření. Jestliže totiž byla rakev spatřena ještě na počátku minulého století v neporušeném stavu, tak k jejímu rozpadu muselo dojít za posledních cca 80 let (na vysvětlenou: s největší pravděpodobností se jednalo o rakev s tělesnými pozůstatky z roku 1812, kdy byl naposledy

v Horním Bukovsku pohřbíván člen rodu Vratislavů z Mitrovic). To dokazuje, že nebylo zcela zabráněno přístupu vzduchu a vody, tedy činitelů urychlujících proces rozpadu do prostor krypty. Dalším důkazem pro toto tvrzení je přítomnost vegetace v uvedené oblasti. Potud tedy stručný popis okolností souvisejících se samotným „znovuobjevením“ a „znovuotevřením“ hrobky.

Identifikace jednotlivých pohřbených a jejich stručné životopisy

Jak již ze samotného názvu vyplývá, na následujících řádkách bude formou jakýchsi osobních hesel pojednáváno o příslušnících šlechtických rodů jejichž tělesné ostatky jsou uloženy k poslednímu odpočinku právě v kostele sv. Štěpána v Horním Bukovsku. Každé z osmi hesel (počet odpovídá počtu pohřbených) vypadá zhruba takto: na prvním místě je uvedeno jméno osoby za ním následují data narození a úmrtí (jsou-li ovšem známa) a nástin životních osudů (opět podmíněný tím, existují-li k němu nějaké podklady). Hesla jsou řazena chronologicky podle dat smrti. Zde je nutno upozornit, že hesla se navzájem částečně prolínají někdy bohužel i na úkor srozumitelnosti textu.

1) Marie Ludmila Vratislavová z Mitrovic

Prvním členem rodiny Vratislavů z Mitrovic a vůbec prvním pohřbeným v kryptě hornobukovského kostela sv. Štěpána, byla právě Ludmila Vratislavová. Datum jejího narození bohužel neznáme, ale zato s jistotou víme kdo byli její rodiče. Otec Jiří Vratislav z Mitrovic byl hejtmanem na Hluboké, matka Eufemie Hozlauerová z Hozlau pocházela z nedalekého zámku Bzí (oba dva jsou prokazatelně pohřbeni v Horním Bukovsku, proto jim ještě bude na dalších stránkách věnována patřičná pozornost). Marie Ludmila zemřela v dětském věku dne 9. září 1578. O jejím stáří si lze udělat představu následujícím způsobem. Rodiče uzavřeli sňatek roku 1571. Marie zemřela roku 1578. Protože církev odmítala předmanželský pohlavní styk, můžeme se celkem reálně domnívat, že dívka bylo v době úmrtí maximálně 7 let. Těsně u vchodu do kostela je z venkovní strany umístěn její náhrobní kámen zhotovený z bílé žuly a obsahující nápis následujícího znění: „Leta x 1578 w autereg po narozeni panny Marie vrozenemu panu Girzikovi Wratislawowi z Mitrowicz Ludmila dczerka skrze smrt cziasnau k wiecznemu ziwotu powolana gest.“ Pod nápisem dnes již, vlivem povětrnostních podmínek, značně poškozeným je vytesán znak Vratislavů z Mitrovic.

2) Barbora Vratislavová z Mitrovic

Druhá dcera Jiřího Vratislava a jeho manželky Eufemie následovala svou sestru za pouhých několik dní. Zemřela dne 23. září 1578, taktéž v dětském věku. Nevíme, která z obou dívek byla starší protože ani u jedné se nepodařilo zjistit datum narození, a tak i v Barbořině případě platí stejná hypotéza o jejím věku, jako je tomu u Marie Ludmily (viz předchozí odstavec). Také u Barbory se nám dochoval náhrobek nesoucí tento epitaf: „Tehoz lethta 1578 w autery po swatem Mataussi druhau dcrku Barboru pana Girzika Wratislawa z Mitrowicz pan buoh z tohoto swieta k wieczne radosti powolati raczil.“ Žulový náhrobní kámen je zasazen zvenku na opačné straně dveří než náhrobek Marie Ludmily.

Nelze se ubránit konstatování, že září 1578 bylo pro Jiřího a Eufemii měsícem nadmíru smutným, neboť v rozmezí čtrnácti dnů ztratili dvě dcery. Jakkoliv jsou nám známy údaje o početnosti tehdejších rodin (rodinu tvořilo v průměru okolo šesti dětí), měla smrt dvou dětí pro oba rodiče bezesporu charakter tragédie. Co se týče samotných příčin úmrtí, jako nejpravděpodobnější varianta se mi jeví nějaký druh onemocnění v tehdejších podmínkách nevyléčitelný (nasvědčuje tomu krátký časový sled obou úmrtí), ale přesnější diagnózu nelze stanovit bez patřičného odborného vyšetření kosterních pozůstatků.

3) Eufémie Vratislavová z Hozlau

První manželka Jiřího Vratislava z Mitrovic, Eufémie, pocházela z původně vladyckého rodu Hozlauerů z Hozlau. Otec Šebestián Hozlauer (zemřel r.1568) byl majitelem nedaleké tvrze Bzí (dnes zchátralý barokní zámek cca 2,5 km západně od Horního Bukovska). Matka Anna (zemřela r.1607) náležela k českému vladyckému rodu Běšínů z Běšin. Ani u Eufémie nám není známo datum narození. Postrádáme rovněž informace o jejím dalším životě. Můžeme se pouze domnívat, že jej prožila právě na bezské tvrzi. Zde se také roku 1571 konala svatba šlechtičny s Jiřím Vratislavem. Podle dobových zvyklostí přejala Eufémie manželovo příjmení, ale ponechala si svůj původní predikát, z Hozlau. Smrt si pro Eufémii Vratislavovou z Hozlau přišla 16. února roku 1590. Co se událo v jejím životě v mezidobí, ohraničeným datem svatby a únorem 1590, nám kvůli nedostatku pramenů opět zůstává utajeno. S jistotou pouze víme, že ze společného soužití s Jiřím Vratislavem vzešlo několik dětí (viz výše), kterým budu větší pozornost věnovat právě v kapitole o tomto členovi rodu. K poslednímu odpočinku byla šlechtična uložena do krypty kostela sv. Štěpána, ke svým dvěma dcerám. I ona má v kostele náhrobní kámen. Je opět vyroben ze žuly a má následující rozměry: výška 1,79 m, šířka 0,96 m. Náhrobek zdobí vytesaná ženská postava a rodový znak Vratislavů z Mitrovic, společně s nápisem: “Leta panie 1590 w patek przed niedieli dewitnikiem vmrzela gest vrozena panii Evfemige Wratislawowa z Hozlav a tielo gegi ted pohrzbeno gest. Pan Bvh racziz gi hrzichi odpustiti a w poczet wywolenych swych dwssy gegi przygiti a poprzyti radostnyho od mrtwych wskrzisseni w ziwotie wieznim.” Náhrobní kámen je zasazen do stěny přímo za hlavním oltářem.

4) Kateřina Dříteňská z Malovic

Druhá manželka Jiřího Vratislava z Mitrovic byla jednou z dcer Jana Maloveckého z Malovic (zemřel roku 1552) a jeho manželky Kateřiny Rendlové z Úsavý. O jejím mládí nemáme žádné informace. Strávila je s největší pravděpodobností na dříteňské tvrzi (Dříteň leží 10 km jihozápadně od Týna nad Vltavou). Tomu nasvědčuje skutečnost, že Jan Malovecký ve své závěti mimo jiné ustanovuje: “aby Kateřina (Janova manželka pozn.) s dcerami svými na Dřítňi byt měla“. První zmínka o ní pochází až z roku 1590, kdy se někdy před svatým Martinem (11.11.), provdala za Jiřího Vratislava z Mitrovic. Stejně jako v případě první manželky Jiřího Vratislava, nemáme u Kateřiny zprávy o dalším životě. Dokonce ani nevíme, zda se jim ze společného svazku narodili nějakí potomci. Co se týče Kateřininy smrti, existují dva různé údaje. První, prezentovaný Augustem Sedláčkem, uvádí jako datum úmrtí březen roku 1603 (přesněji 1.3.). Druhý, zastávaný bývalým jindřichohradeckým archivářem Františkem Teplým, klade její smrt až do roku 1630 (toto své tvrzení podpírá tím, že ještě 2.2. 1628 podává Kateřina údajně jakousi žádost císaři Ferdinandovi II.). Pokud by Kateřina skutečně zemřela 1.3. 1603 (tedy ještě za života svého manžela), je nanejvýš pravděpodobné, že by Jiří nechal uložit její tělo po bok své předchozí manželky a svých dvou dcer (tzn. do krypty hornobukovského kostela). Budeme-li ovšem jako rok smrti brát rok 1630, měli bychom také v tom případě vzít v úvahu možnost, že tělo šlechtičny vůbec nemusí být pohřbeno v Horním Bukovsku, ale někde docela jinde. Zde si neodpustím uvést svou hypotézu ohledně data úmrtí. Pokud vyjdeme z faktu, že Kateřinin otec Jan Malovec zemřel roku 1552, muselo jí být v době sňatku s Jiřím Vratislavem minimálně 37 let (to v případě, že budeme za rok jejího narození považovat nejzazší možný, tedy 1553, kdy by se již narodila jako pohrobek). V roce 1630 by jí tedy bylo 78 let, což je na ženu v tehdejší době věk více než úctyhodný a dožila-li se jej některá, pak tato skutečnost rozhodně neunikla pozornosti jejích současníků a většinou byla i písemně zaznamenána pro budoucí pokolení (jako tomu bylo například v případě Anny z Běšin, matky Eufémie Vratislavové z Hozlau, která zemřela v 83 letech). U Kateřiny se nám však žádný podobný zápis (byl-li vůbec nějaký) nedochoval. Kloním se tak spíše k Sedláčkovu názoru, tedy, že Kateřina

Vratislavová z Malovic zemřela v roce 1603 a je s největší pravděpodobností pohřbena právě v kostele sv. Štěpána.

5) Jiří Vratislav z Mitrovic

Narodil se jako jeden z devíti synů Václava Vratislava z Mitrovic (zemřel r. 1554) a jeho manželky Barbory Vamberské z Rohatec. Ani u něj bohužel neznáme datum narození. Víme pouze, že již v mládí vstoupil do služeb pánů z Hradce. Roku 1564 je uváděn jako nejmladší písař na jindřichohradeckém zámku. O dva roky později, tedy roku 1566, je zmiňován mezi rytíři, kteří se zúčastnili výpravy do Uher. Roku 1575 byl přeložen na Hlubokou, kde zastával funkci pomocníka hejtmana Petra Robenhaupta ze Suché (hejtmanství v letech 1563-1577). Po Robenhauptově smrti roku 1577 se Jiří stal jeho nástupcem. Ještě předtím se však roku 1571 na tvrzi ve Bzí oženil s Eufémií Hozlauerovou z Hozlau. Roku 1586 kupuje do svého švagra Vladislava Hozlaura z Hozlau ves Zálší (dnes okres Tábor, přibližně 5 km severovýchodně od Horního Bukovska) a část vsi Mažice nedaleko od ní. V Zálší vybudoval posléze své sídlo v podobě renesanční tvrze (dnes barokní zámek). Od roku 1588 se podepisuje s přídomkem „na Zálší“. Po smrti svého bratra Štěpána roku 1587 se Jiří Vratislav stal jeho nástupcem ve funkci regenta jindřichohradeckého panství (úřad zastával až do r. 1598). Po smrti Eufémie Vratislavové z Hozlau (1590), uzavírá Jiří v téže roce na podzim před sv. Martinem druhý sňatek. Jeho manželkou se stala Kateřina Dříteňská z Malovic. Svatba se konala na tvrzi v Hněvkovicích nedaleko Týna nad Vltavou (tvrz patřila rodu Hozlauerů z Hozlau). O společenském postavení Jiřího svědčí mimo jiné to, že svatební hostiny se kromě představitelů okolní drobné šlechty zúčastnili také například Petr Vok z Rožmberka a Adam z Hradce. V roce 1593 přišel další postup, když byl Jiří ustanoven purkrabím Pražského hradu - jednalo se o jednu z nejvyšších úřednických funkcí v království. Roku 1598 uzavřel smlouvu s císařem Rudolfem II. o koupi vesnic v bezprostřední blízkosti Zálší, konkrétně se jednalo o Klečaty, Mažice (pouze zbytek - část vlastnil již od r. 1586) a Borkovice za 5 000 kop míšeňských. Smlouva byla naplněna teprve r. 1600, kdy po smrti Prokopa Čabelického ze Soutic přešla část jeho majetku na královskou komoru a transakce se tak mohla uskutečnit. Čtrnáctého prosince téhož roku koupil společně se svým bratrem Kryštofem Vratislavem od svého švagra Bohuslava Maloveckého z Malovic panství Protivín, a to za cenu 60 000 kop grošů míšeňských. Velmi zajímavé jsou rovněž šlechticovy známosti mezi významnými osobnostmi tehdejšího politického a kulturního života. Jeho hosty bývali kromě již výše zmíněných šlechticů Petra Voka z Rožmberka a Adama z Hradce, rovněž pánové z Pernštejna, pánové z Malovic, ale také například Tadeáš Hájek z Hájku (humanistický vzdělanec, který přeložil do češtiny slavný Mattioliho herbář) – u tohoto muže známe dokonce přesné datum jeho poslední návštěvy na Zálší, stalo se tak 6. listopadu 1598. Zálší pravděpodobně skýtalo majiteli jakési útočiště před problémy, které zajisté přinášel jeho aktivní politický život. Věnoval se zde zálibám, například zde choval sokoly. Celý život se snažil dostat svému heslu: „Lépěji umřítí, než bez poctivosti živ býti.“ Jiří Vratislav z Mitrovic zemřel na tvrzi v Zálší dne 9. dubna 1603. Pohřben byl do rodinné hrobky v hornobukovském kostele. I jemu nechali pozůstalí vyrobit náhrobek, ozdobený vratislavským erbem a nápisem tohoto znění: „Leta panie 1603 we strzedu po prowodni niedieli dne 9. aprilis dluz smrti czasni zaplatil gest a vmrzel vrozeny pan Girzik Wratislaw z Mitrowicz a tielo gehu ted odpocziwa kteremuzto pan buh milostiw beiti a hrzichy wodpustiti a w poczet wiwolenych swatych swych dussi gehu przigyti a tielu radostne a potiessitedlne z mrtwych wstani dati sstiasnie racz Amen. Dusse sprawedliwich lidy sau w rukau bozych a nedotkne se gich mauka smrti.“ Žulový náhrobní kámen se nachází ve stěně za hlavním oltářem.

Závěrem se ještě krátce zmíníme o dětech Jiřího Vratislava. Z obou manželství vzešlo několik potomků. Bohužel u některých nelze s jistotou určit zda pocházejí z prvního nebo až

z druhého svazku. Kromě výše uvedených dcer Barbory a Marie Ludmily, měl ještě dcery Annu (provdanou Čabelickou), Voršilu Eufémii (ta se stal řádovou sestrou), Evu (provdanou Svatkovskou) a syny Jana (zdědil po otci polovinu Protivína), Kryštofa (vlastnil například Dírnou a Lojovice, po r. 1627 se stal královským místodržícím) a Adama (zdědil Zálší). Jiří se stal zakladatelem tzv. Protivínské větve Vratislavů z Mitrovic.

6) Anna Vratislavová z Mitrovic

Jedna z dcer Jiřího a Eufémie Vratislavových. Ze všech pohřbených toho o ní víme zdaleka nejméně. Z dostupných pramenů vyplývá pouze to, že se někdy v průběhu svého života stala druhou manželkou Karla Čabelického ze Soutic. Anna zemřela 26. září v pondělí po sv. Matouši roku 1622. K poslednímu odpočinku byla uložena ke svým rodičům a sourozencům do krypty kostela sv. Štěpána.

7) Karel Čabelický ze Soutic

Syn Jana Čabelického ze Soutic (zemřel r. 1567) a jeho manželky Kryzeldy Berkové z Dubé. O Karlovi víme, že v době smrti svého otce byl ještě nezletilý. Svého dědického podílu se tedy ujal až v roce 1582. Oním podílem byla vesnice Žimutice s tvrzí (asi 7 km východně od Týna nad Vltavou) a Horní Bukovsko. Roku 1588 přikoupil od svého bratra Adama nedalekou ves Kurákov a některé rybníky v okolí Žimutic. Jeho zásluhou byla rovněž obnovena zpustlá žimutická tvrz. Karlovou první manželkou se stala Eva Janovská z Janovic, dcera Jana mladšího z Janovic a jeho manželky Kateřiny z Riesenberka. Po Evině smrti (neznáme ani datum smrti, ani místo pohřbení) se oženil s Annou Vratislavovou z Mitrovic (viz výše). Pro účast na stavovském povstání byl Karel dne 21. srpna 1623 odsouzen ke ztrátě 2/3 celého majetku. Posléze byl tento výnos změněn pouze na ztrátu 1/3 statku Žimutice. Celý statek byl odhadnut na 23 457 kop míšeňských, a tak po zaplacení částky 7 819 kop míšeňských dne 15. září 1623, byl Karlovi, který se mezitím přestěhoval do Soběslavi, majetek ponechán. Kromě toho propadla třetina ze sumy 3 250 kop míšeňských, které obdržel za prodej statku a vsi Tomice a za Nový Dvůr r. 1622. V poslední vůli sepsané 20. listopadu 1623, rozdělil svůj majetek mezi 11 potomků. Karel Čabelický ze Soutic zemřel koncem roku 1623 v Soběslavi a byl pohřben v hornobukovském kostele, jehož byl ostatně patronem.

8) František Adam hrabě Vratislav z Mitrovic

Posledním členem rodiny Vratislavů z Mitrovic a vůbec posledním člověkem, jehož tělesné ostatky byly uloženy k věčnému spánku v hornobukovském kostele sv. Štěpána, se stal právě František Adam hrabě Vratislav z Mitrovic. Narodil se 27. února 1759 jako syn Vincenta Ignáce Františka Vratislava z Mitrovic (1724-1794) a jeho manželky Filipíny hraběnky Novohradské z Kolovrat (1723-1794). O jeho mládí příliš informací nemáme. Víme pouze, že vstoupil do císařské armády a sloužil několik let jako důstojník. Po opuštění aktivní vojenské služby se věnoval cestování po Evropě (navštívil například Německo, Francii, Anglii - nějaký čas dokonce pobýval v Londýně, atd.). Františkovou celoživotní vášní však bylo výtvarné umění. Sám dovedně a s talentem kreslil i maloval. Umělecké sklony a touha po cestování byly také hlavními důvody, proč zanechal vojenské kariéry. Všechny cesty spojoval především s návštěvami uměleckých sbírek a galerií, kde studoval vystavená díla a zlepšoval svou malířskou techniku. Zároveň se věnoval studiu cizích jazyků. Po návratu do Čech si za trvalé sídlo zvolil Stádlec (10 km severně od Bechyně). Zde dával volný průchod svým uměleckým sklonům. Maloval krajinky, portréty i historické výjevy a jím vytvořené obrazy zdobily stěny sídel okolní šlechty. V průběhu svého poměrně pestrého života se stihl také oženit s Filipínou Wagnerovou. Z jejich sňatku vzešlo několik synů a dcer, přičemž nejstarší syn Gustav (zemřel r. 1827) založil společně s manželkou Josefinou baronkou z Klebelsbergu novou rodovou linii Vratislavů z Mitrovic. František Adam zemřel ve Stádleci

dne 23. února roku 1812. Pohřben byl v Horním Bukovsku. Zajímavé je, že František nebyl přímým potomkem Jiřího Vratislava z Mitrovic, ale pocházel z tzv. mitrošovské linie, založené bratrem Jiřího Šebestiánem Vratislavem (zemřel r. 1586).

Nyní ve stručnosti k jednotlivým rodům, ze kterých pocházeli pohřbení. Pouze pro rekapitulaci, v hrobce je uloženo: 5 Vratislavů z Mitrovic, 1 Hozlauerová z Hozlau, 1 Čabelický ze Soutic a 1 Malovcová z Malovic.

Vratislavové z Mitrovic

Erb: červeno-černě (původně stříbrně) polcený štít, na přilbě korunované pohanskou korunou jsou jako klenot dva rohy (jeden černý a druhý červený), přikrývadlo je v podobě pláště. Český rytířský rod, pocházející z Mitrovic u Sedlčan. Podle legendy jsou potomky (levobočky) přemyslovského knížete a později českého krále Vratislava II. (Petr Mašek pro tuto legendu několik podpůrných argumentů ve Vratislavském erbu: velmi vzácně používaná pohanská koruna a jako přikrývadlo knížecí plášť). K dalším neověřeným zprávám patří, že Zdeněk Vratislav údajně padl roku 1278 v bitvě na Moravském poli po boku Přemysla II. Otakara. Jan Vratislav měl být údajně generálem Zikmunda Lucemburského a v jeho službách padnout v bitvě s Turky u Nikopole společně se svými dvanácti syny, třináctý syn měl podle další legendy založit rod Vratislavů z Mitrovic. První historicky doložený předek Vratislavů z Mitrovic Vratislav se připomíná roku 1448, kdy obdržel statek Sedlčany. Vratislav pomáhal Oldřichovi z Hradce v odboji proti Jiřímu z Poděbrad. Díky svým schopnostem se dokonce stal purkrabím Pražského hradu. Další z členů rodu Jan, získal roku 1487 hrad a městečko Mníšek, kde se rod udržel až do r. 1655. V polovině 16. století se rod rozdělil na tyto větve: újezdská, mníšecká a skřípelská. Poslední jmenovaná se později ještě dále rozštěpila. Nejslavnějším příslušníkem rodiny Vratislavů byl bezesporu Václav Vratislav z Mitrovic „zvaný „Tureček“. Narodil se roku 1576 (otec zastával úřad panského hejtmána v Jindřichově Hradci) po studiích na jindřichohradecké jezuitské koleji odcestoval r. 1591 jako panoš s císařským poselstvem do Turecka. Původně mířil až do Egypta a Palestiny ale v Turecku byla celá delegace zajata a uvězněna. Václav ještě navíc onemocněl morem. Všechny své útrapy, jež ho na cestě potkaly, vyličil po návratu do Čech v kdysi oblíbeném cestopise. Ten vyšel r. 1777 pod názvem: „Příhody Václava Vratislava, svobodného pána z Mitrovic, které on v tureckém hlavním městě Konstantinopoli viděl a v zajetí svém zkusil“. Kniha vyšla postupně v češtině, němčině, angličtině a ruštině a jak jsem již předeslal, byla ve své době velmi oblíbená. Z vlastní zkušenosti mohu říci, že jde o velmi zajímavý dokument o tom, jak se naši předci dívali na zcela odlišnou kulturu. Václav se stal roku 1603 velitelem pomocného vojska na Moravě, kde vedl vojenské operace proti Turkům a hajdukům. Zemřel roku 1635. Co se týče účasti Vratislavů na stavovském povstání je nutno říci, že tato byla naprosto zanedbatelná. A tak i při následných konfiskacích si rod spíše polepšil. Josef Pekař uvádí, že před konfiskačním soudem po r. 1620 stálo osm členů rodu. Jedním ze souzených byl Václav Vratislav, ale bylo mu jako katolíkovu odpuštěno. Za věrnost císaři, byl Vilému Vratislavovi udělen r. 1620 hraběcí titul a zároveň došlo k potvrzení starobylého rodinného erbu (již r. 1607 byli bratři Vratislav, Václav st. a Vilém přijati za odměnu do panského stavu). Roku 1657, byl panský stav potvrzen celému rodu. Další významní členové rodu:

- František Vratislav zemřel r. 1684 na Maltě jako nejvyšší převor řádu maltézských rytířů.
- Diviš František byl v druhé polovině 17. století rytmistrem španělské armády a posléze zastával funkci hejtmána plzeňského kraje.
- Jan Antonín získal pro svůj rod r. 1701 povýšení do říšského hraběcího stavu a o deset let později dědičný úřad nejvyššího kuchmistra a rovněž dědičný titul komořího.

- Jan Václav Josef (1669-1712), působil jako diplomat vídeňského dvora v Holandsku a Anglii. Stal se dokonce přítelem Evžena Savojského. Kromě toho byl v letech 1705-11 kancléřem a také českým velkopřevorem řádu maltézských rytířů.

Někteří Vratislavové našli uplatnění v církevní sféře. Tak například Jan Adam (1677 – 1733) se stal biskupem královehradeckým a litoměřickým a roku 1733 byl jmenován pražským arcibiskupem (ovšem zemřel ještě než se stačil svého nového úřadu ujmout). Jeho bratr Jan Josef (1695 - 1753) byl rovněž biskupem v Hradci Králové. František Josef (1775 – 1849) byl jedním z příznivců Františka Palackého. Evžen František (nar. 1855) zase podporoval Národní muzeum. Zajímavý osud měl rovněž Eduard Josef Vratislav z Mitrovic (1820 - ?). Sloužil nejprve v ruské armádě Alexandra II. a pak se zúčastnil války Severu proti Jihu, kde bojoval v hodnosti plukovníka na straně Severu. Rudolf Vratislav (1811 – 1874) vydal r. 1868 studii: „Pokus o vyobrazení způsobu života, původu a řeči Cikánů obecně a v Rakousku žijících Cikánů zvlášť“, jejíž součástí byl i rómský slovník. Za druhé světové války odmítli Vratislavové z Mitrovic přijmout Německou národnost a byli jedním z rodů, který podepsal petici, již se deklarovali svou věrností republice.

Dnes žijí pouze potomci rodové větve založené Šebestiánem Vratislavem z Mitrovic v 16. století - tzv. dírenská, pojmenovaná podle vesnice Dírná u Soběslavi, kde měli na zámku své sídlo (linie založená Štěpánem Vratislavem rovněž v 16. století, vymřela po meči r. 1943). V roce 1948 losovali bratři Arnošt Josef (nar. 1922) a Maxmilián Oswald (1917) o to, který z nich emigruje do zahraničí. Doma nakonec zůstal Maxmilián a jeho bratr se odebral a Nový Zéland (zde založil v městě New Plymouth novou větev rodu - má dva syny a dceru). Maxmilián se ujal rodinného statku již krátce po II. světové válce (za okupace mu nebylo umožněno dostudovat vysokou školu zemědělskou v Praze). Podnik se tehdy sestával z více než 2 000 ha pozemků, 2 lihovarů, pivovaru, cihelny, pily, vodní elektrárny a zámků v Dírně, Myslkovicích a Mladé Boleslavi. Po pozemkové reformě si mohli ponechat pouze 50 ha. Maxmilián hospodařil i nadále na svém statku a bydlel na zámku. Postupně jim byla zabavena zemědělská technika a byli nuceni svěřit hospodaření státnímu statku. Rodina navíc musela opustit zámek. StB podstrčila Maxmiliánovi fingoané důkazy o trestné činnosti a na jejich základě byl r. 1950 souzen a uvězněn 3,5 měsíce. Zajímavé je, že v průběhu procesu svědčilo na 50 svědků, ale žádný nevypovídal proti němu (musel být proto osvobozen). Maxmilián potom pracoval 27 let jako lesní dělník. Dnes je majitelem firmy provozující na dírenském zámku penzion. Je otcem dvou dcer a syna Evžena (ten má ovšem tři dcery, a tak hrozí, že česká větev Vratislavů z Mitrovic vymře po meči). Ve Velké Británii žije rovněž rodina Wratislavů, ovšem její údajný český původ se nepodařilo prokázat. V průběhu několik staletí trvající existence rodu, vlastnili Vratislavové z Mitrovic tato panství: Kost, Radkov, Kamenice na Lipou, Skřípel, Mníšek, Dírná, Chlumčany, Zálší, Krnsko atd. Příbuzenskými vztahy pak byli spřízněni s Dobřenskými, Hložky ze Žampachu, Šternberky, Kolovraty, Černíny, Gerštorfy, Bubny, Schwarzenberky, Thuny etc.

Hozlauerové z Hozlau

Erb: ve štítu (pokosem a pošikem rozděleném) se střídá červené a stříbrné pole, na přílbě je jako klenot zlatý snop. Vladycký rod pocházející z Chebska, je německého původu (Haslauer von Haslau) - prvním doloženým předkem byl Kunrat z Raitenbachu. První zmínka o něm se dochovala z počátku 15. století (1404) kdy je připomínán na tvrzi Hozlau. Ve druhé polovině 15. století se někteří členové rodu přestěhovali do vnitrozemí. Jako první se zde vyskytují Oldřich a Martin Hozlauerové z Hozlau. Martin byl od r. 1496 více než 30 let hejtmanem na Kynžvartě. Z první poloviny 16. století pocházejí zprávy o bratrech Volfovi, Jindřichovi a Jiřím. Ti se postupem času rozdělili do dvou větví. Volf zakoupil Bzí, Ústrašice, Štipoklasy (vlastnil rovněž Zálší, Jablonné a dům v Bechyni) a stal se zakladatelem tzv. bezské větve. Jeho potomci v dalších letech získali například Hněvkovice.

Tato linie vymřela v 17. století Gabrielem Hozlauerem z Hozlau. Druhá větev, tzv. dobronická, byla založena Jindřichem Hozlauerem. Tomu zůstalo panství Dobronice (původně je získal společně s bratrem Volfem), v r. 1551 k němu přikoupil některé vesnice. Čtrnáct členů rodu se zúčastnilo stavovského povstání v letech 1618-1620. Někteří z nich po jeho potlačení odešli do emigrace, zbytek se snažil přežít v Čechách, kde jim byl zkonfiskován téměř veškerý majetek. Konfiskace postihly zejména bezskou větev (Volf ml. byl stavovským komisařem a jako takový byl r. 1621 odsouzen k vyhnání - soud posléze rozsudek změnil na jednoleté vězení). Těmto útrapám unikl pouze Bohuslav Hozlauer z Hozlau (dobronická větev), který nejen, že si udržel svůj původní majetek, ale ještě navíc koupil z konfiskátu Dobronice, Srlín a Zběšice (nebyl ovšem schopen statky doplatit, a proto byly po jeho smrti r. 1636 opět zabrány). V průběhu třicetileté války se někteří mladší členové rodu uchýlili na Moravu, jiní jako kupříkladu Adam ml. konvertovali ke katolicismu. V dalších letech zastávali Hozlauerové různé nižší úřednické funkce, bez valného vlivu na veřejný život. Poslední příslušník tohoto kdysi poměrně významného rodu, plukovník c.k. armády Jan Hozlauer z Hozlau (zároveň poslední potomek dobronické linie) zemřel roku 1846. Hozlauerové byli spřízněni například s Kalenici z Kalenic, Vratislavy z Mitrovic, Malovci z Malovic atp.

Malovcové z Malovic

Erb: půl zlatého koně na modrém štítě, zlatý kůň je rovněž použit jako klenot na přilbě (Stejný znak mají i páni z Pardubic - dodnes se dochoval v pardubickém městském znaku. Údajně byly oba rody spřízněny a k původu erbu se váže zajímavá pověst. "Společný předek obou rodů Ješek, pronikl v roce 1158 při obléhání Milána se svou družinou do města. Když se navracel zpět s dobytou kořistí, spadla za jeho zády mříž v jedné z městských bran tak těsně, že přetáhla Ješkova koně v půli. Ten se pak vrátil do císařského tábora pěšky se sedlem a vaky plnými cenností. Erb mu pak byl přidělen za projevenou statečnost a na paměť oné události.") Starý český původně vladycký, pak panský rod, pocházející z Malovic poblíž Netolic. První zmínka o něm pochází z počátku 14. století. Tehdy se připomíná Bohuslav Malovec z Malovic, společný předek všech pozdějších linií. Rod se totiž záhy rozdělil na značné množství větví a úměrně rostla i jeho moc a majetek. Nyní se ve stručnosti podíváme na ty nejvýznamnější rodové linie Malovců z Malovic.

a) Malovcové z Pacova

Jak již napovídá přídomek, sídlem této větve byl Pacov, který získali bratři Petr a Jan Malovcové okolo r. 1404. Pocházel z ní například Jan Malovec, příslušník panské jednoty, který v bitvě u Lipan, jak píše A. Sedláček: "jako jeden z prvních vskočil do vozové hradby bratrského vojska". V dalších letech stál věrně po boku Jiřího z Poděbrad, stejně jako jeho synové. Malovcové z Pacova vymřeli ve druhé polovině 16. století.

b) Malovcové z Chýnova

Jan Malovec (synovec Petra z Pacova) získal r. 1457 Chýnov a založil další větev rodu. Jeho potomci ji pak ještě rozdělili na několik dalších (např. vimberskou). Poslední příslušníci chýnovské linie se objevují v první polovině 19. století.

c) Malovcové z Libějovic

První zmínka o nich můžeme zaznamenat již ve druhé polovině 14. století (z let 1374 -89 pochází zpráva o Divišovi Malovcovi z Libějovic). Tato část rodu obhospodařovala původní rodové vlastnictví (tzn. Malovice atp.) Vymřeli na počátku 17. století.

d) Malovcové z Dřítně (jinak též Kosořové)

Malovcové z Dřítně byli potomky bratrů Jana Kosoře, Petra a Bohuslava, žijících v 15. století. V průběhu 16. a 17. století vlastnili kromě Dřítně například Vlavy, Újezdec, Poděhusy atd. Roku 1598 koupil Bohuslav Malovec panství Hluboká. Jeho synové však o něj, v důsledku účasti na stavovském povstání přišli. Další členové vlastnili některé drobnější

statky na území Čech. Proslul z nich zejména baron Emanuel Josef (1775 – 1809), který padl jako rytmistr u hulánů při obraně Řezna. Tato rodová linie se jako jediná dočkala dvacátého století a vymřela po meči Antonínem Malowetzem (nar. 1846) roku 1905.

e) Malovcové z Borotína a Zbraslavi

Zakladatelem této větve je Oldřich Malovec, který vyženil statek Borotín a držel rovněž Malovice. Veškerý majetek pak rozdělil mezi své syny. Jejich další potomci se posléze oddělili do několika nových linií (kalenická, kostelecká, zbraslavická atp.). Vymřeli pravděpodobně někdy v 17. století. Dalšími rodovými větvemi byla kupříkladu tzv. kamenská linie (podle hradu Kámen), Malovcové z Březí, z Bělče a tak podobně. Jednalo se tedy skutečně o velmi rozšířený rod. Jako takový, byli Malovcové příbuzensky spjati s mnoha českými šlechtickými rody (se Šternberky, Nostici, Černíny, Radeckými, Kořenskými, Hložky ze Žampachu etc.)
Výčerpávající informace o Malovcích lze nalézt zejména v Ottově slovníku naučném, díl XVI., str. 723-727.

Čabeličtí ze Soutic

Erb: černé orlí křídlo, zakončené zlatým spárem, na stříbrném štítě; klenot je totožný s figurou ve štítě. Tento starý český, původně vladýcký rod, pochází ze Soutic u Vlašimi, kde jsou již roku 1363 zmiňováni bratři Heralt a Zdeněk. V pozdějších letech se rod rozdělil na Čabelické ze Soutic a Janovské ze Soutic (Janovští drželi Janovičky). Jan Čabelický ze Soutic byl příznivcem Hynce Ptáčka z Pirkenštejna (stal se dokonce poručíkem jeho dětí), r. 1440 získal společně s ním funkci hejtmána čáslavského kraje. Roku 1443 byl ustanoven nejvyšším mincmistrem. Zemřel někdy před rokem 1458. Jeho syn Jan mladší obdržel, jako odměnu za otcovy zásluhy, od krále Jiřího z Poděbrad r. 1461 panství Týn nad Vltavou (později přikoupil některé statky na Bechyňsku a Kouřimsku). Po jeho smrti si majetek rozebrali synové Prokop (dostal Týn, Komořice a Březnici), Jan, Karel a nejmladší Adam (ten získal Koloděje nad Lužnicí a Žimutice). Zajímavý osud postihl Prokopova syna Ferdinanda, který nejprve přišel o Týn nad Vltavou a roku 1600 byl na svém novém sídle ve Vranovicích ubit od vzbouřených poddaných cepy. V průběhu 16. a 17. století patřili členové rodu jak ke stoupencům reformace, tak ke katolíkům, ovšem ani na jedné straně se až na výjimky příliš výrazně neangažovali. Roku 1626 byli bratři Václav a Vratislav Čabeličtí ze Soutic (synové Karla) za věrné služby povýšeni císařem Ferdinandem II. do panského stavu (Václav byl zastřelen Švédy v Praze r. 1648). Kryštof Čabelický (další z Karlových synů) se postavil r. 1631 do čela vzbouřených sedláků a vedl je proti císařské armádě. Byl ovšem zajat a 2. dubna 1632 sťat v Českých Budějovicích. Všichni Čabeličtí ze Soutic, vyskytující se v Čechách po r. 1657 jsou potomky Šebestiána (opět syn Karla Čabelického). Ostatní větve rodu vymřely v průběhu 17. století. Jeden z jeho synů, Václav Karel, vykonával funkci hejtmána vltavského kraje a později i Nového Města pražského. Roku 1682 byl za své zásluhy povýšen do hraběcího stavu. Během 18. století rod zchudl a koncem téhož století již o něm nemáme žádné zprávy.

Soupis použitých pramenů a literatury **archivní prameny:**

Státní okresní archiv České Budějovice- fond Farní úřad Dolní Bukovsko: Pamětní kniha obce a kostela Horní Bukovsko 1921-1959

Státní okresní archiv Tábor-fond Farní úřad Zálší: Pamětní kniha I a II

Jan Kolář: “ Dolní Bukovsko a obce přiškolené “(rukopis, uložen u pana Josefa Holšána v Dolním Bukovsku)

edice:

Popravčí kniha pánů z Rožmberka; k vydání připravil A. Kalný (Třeboň 1993)

Popravčí kniha pánů z Rožmberka; k vydání připravil F. Mareš (Praha 1878)

Z táborské knihy černé; k vydání připravil J. Straka (Tábor 1937)

literatura:

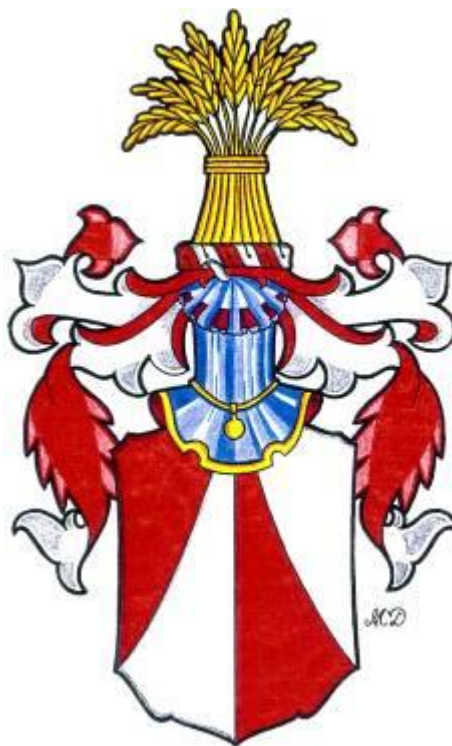
- Bílek T.V.: Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618 (Praha 1883)*
Halada J.: Lexikon české šlechty I. (Praha 1994)
Halada J.: Lexikon české šlechty II. (Praha 1993)
Huyer R.: Aus alt Budweis (České Budějovice 1912)
Kolařová A.: Dějiny města Protivína a připojených osad do roku 1918 (Protivín 1998)
kolektiv autorů: Almanach českých šlechtických rodů 1999 (Praha 1999)
kolektiv autorů: Hrad,y,zámky a tvrze v Čechách,na Moravě a ve Slezsku,díl V. (Praha 1986)
kolektiv autorů: Umělecké památky Čech ,svazek I.,A/J (Praha 1977)
Kovář D.-Koblasa P.: Panská sídla na Českobudějovicku (České Budějovice 1998)
Mašek P.: Modrá krev (Praha 1999)
Mareš F.-Sedláček J.: Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese třeboňském (Praha 1900)
Mysliveček M.: Erbovník (Praha 1993)
Ottův slovník naučný,díl V. (Praha 1892)
Ottův slovník naučný,díl XIII. (Praha ?)
Ottův slovník naučný,díl XXVI. (Praha 1907)
Pekař J.: Omyly a nebezpečí pozemkové reformy (Praha 1923)
Prokopová Z.: Ševětín,Hosín,Dolní Bukovsko (České Budějovice 1997)
Riegrův slovník naučný,díl V. (Praha 1866)
Riegrův slovník naučný,díl IX. (Praha 1872)
Sakař J.: Dějiny města Týna nad Vltavou a okolí,díl I. (Týn nad Vltavou 1935)
Sedláček A.: Hrad,y,zámky a tvrze království českého,díl III. (Praha 1994)
Sedláček A.: Pýcha urozenosti u starých Čechů (Praha 1914)
Stehlík L.: Země zamyšlená II. díl (Praha 1975)
Teplý F.: Příspěvek k dějinám českého zemědělství (Praha 1926)
Teplý F.: Dějiny města Jindřichova Hradce,díl II.,3. svazek (Jindřichův Hradec 1934)
Von Wurzbach Konstant: Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich ,LVIII (Wien 1889)

periodika:

- Heraldika-bulletin pro pomocné vědy historické,ročník X.,1972,č.2*
„Šlechtění po česku“ in Reflex č. 33, 2000

Vratislavové z Mitrovic

Hozlauerové z Hozlau

Malovcové z Malovic

Čabeličti ze Soutic

Znak, či erb je vlastně trvalým znamením na štítě, které je vytvořeno podle ustálených heraldických pravidel a které určuje fyzickou či právnickou osobu na základě vžitého či uděleného práva.

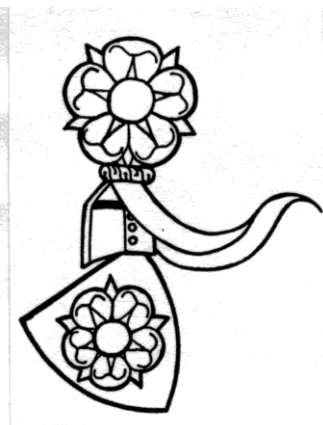
Při pohledu na znak šlechtice je možno vidět, že se skládá z několika základních částí:

1. štítu
2. přilby
3. přikryvadel
4. točenice nebo korunky
5. klenotu

Pokud erb obsahuje všechny tyto části, nazýváme ho erbem úplným, protože obsahuje všechny znakové složky a je tedy vlastně symbolickým vyjádřením rytíře připraveného k boji (hrud' krytá štítem a nad ním hlava zakrytá přilbou s ozdobami).

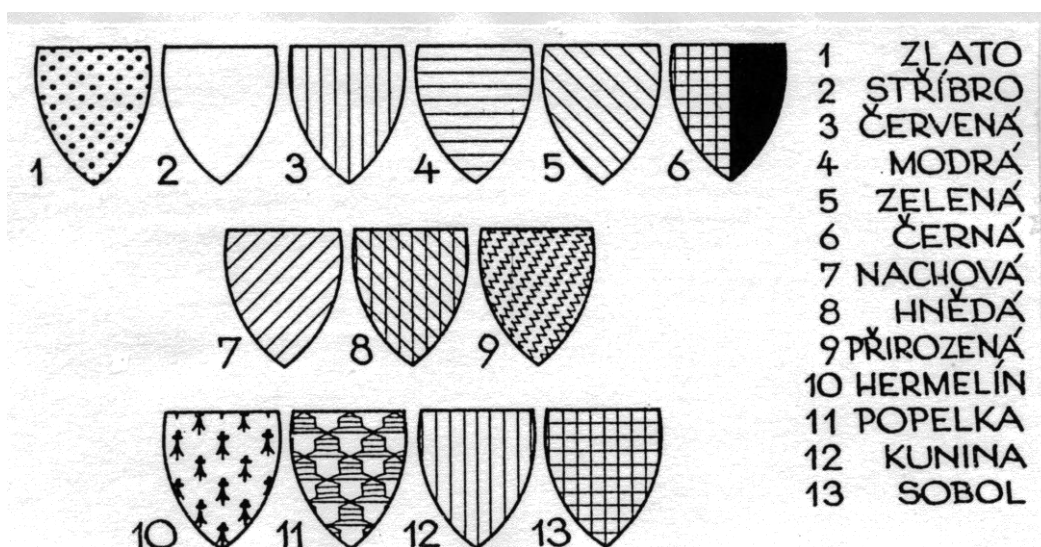
Vyobrazení rytíře na koni

Vyobrazení znaku

V pozdějších dobách ještě přibýly tzv. honosné kusy, tj. řádové dekorace, hodnostní odznaky, koruny, čepice, klobouky, štítonoši, prapory, trofeje, hesla a pláště.

Barvy, nebo také heraldicky tinktury, které se v heraldice používají nerozlišují jednotlivé odstíny. V heraldice se používá pouze základních barev. Tyto tinktury se dělí na kovy, barvy a kožešiny. Kovy jsou v heraldice dva, zlato a stříbro (v běžném zpracování se nahrazují žlutou a bílou barvou). Barev se v heraldice používá několik, z nichž nejpoužívanější jsou černá, červená, modrá, zelená, purpurová a hnědá. Kožešiny jsou čtyři a jsou to hermelín, sobol, kunina a popelčina. Každý kov, barva i kožešina má odpovídající způsob šrafování při vyjádření znaku v černobílé podobě.

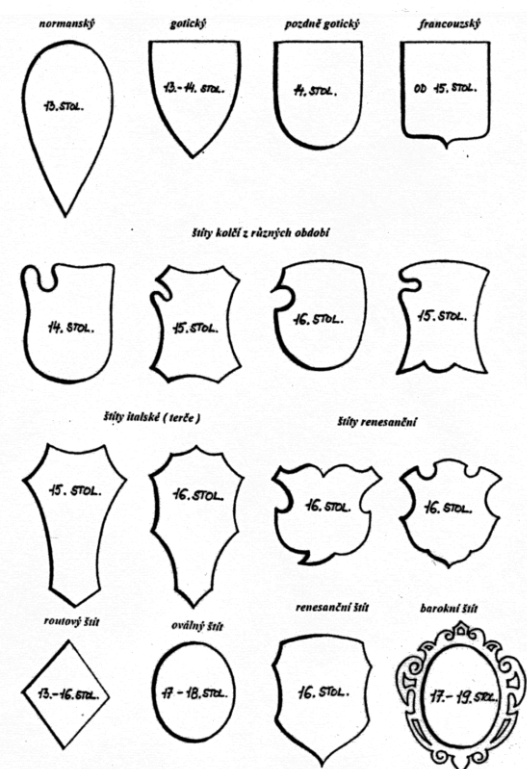
Vyobrazení barev pomocí šrafování

Jedním ze základních pravidel vytváření znaků v heraldice je, že nikdy nesmí být pokládána barva na barvu, případně kov na kov. Tato zásada vycházela z rozpoznávací funkce heraldiky,

kdy nejdůležitější bylo i na velkou dálku znaky rozeznat - důležitý byl tedy kontrast barev a žlutá barva na bílé tuto zásadu nesplňovala. Dalším důležitým prvkem heraldiky je posuzování pravé a levé strany. V heraldice, popisujeme-li zobrazený erb je heraldická pravá strana z našeho pohledu v levé části obrazu a heraldická levá strana v pravé části obrazu. Toto opačné chápání stran je dáno zdvořilostí, kdy nositel erbu má přednost před pozorovatelem a erb se posuzuje z hlediska jeho držitele.

Štít je nejdůležitější částí znaku, protože je nositelem erbovní figury. Všechny ostatní části znaku mohou chybět a znak, i když neúplný neustále plní svou funkci, ale štít chybět nesmí.

Erbovní figury na starých štítech byly zpočátku velice jednoduché, a to z toho praktického důvodu, aby byly zřetelné a na dálku snadno rozeznatelné. Tvar štítu se v proměnách doby také měnil, ale v dobách živé heraldiky se měnil hlavně na základě způsobu boje. Tvar štítu se nikdy nepopisuje a jeho provedení je na vůli kreslíře, musí však respektovat umělecký sloh. Hovoříme proto o štítu gotickém, renesančním, barokním případně také provenienci a potom hovoříme o štítu normanském, španělském, francouzském, italském atd. Nejstarším je štít normanský, který byl užíván do 13. stol. a má kapkovitý tvar se špičatým zakončením. S vývojem brnění a nástupem poměrně bezpečné plátové zbroje se od 13. stol. délka štítu zkracovala a tvar gotického štítu se stával méně špičatým až pozdně gotický štít přešel do obloukovitého zakončení. Posledním štítem skutečně používaným při turnajích v 15. a 16. století byl kolčí

Druhy štítů

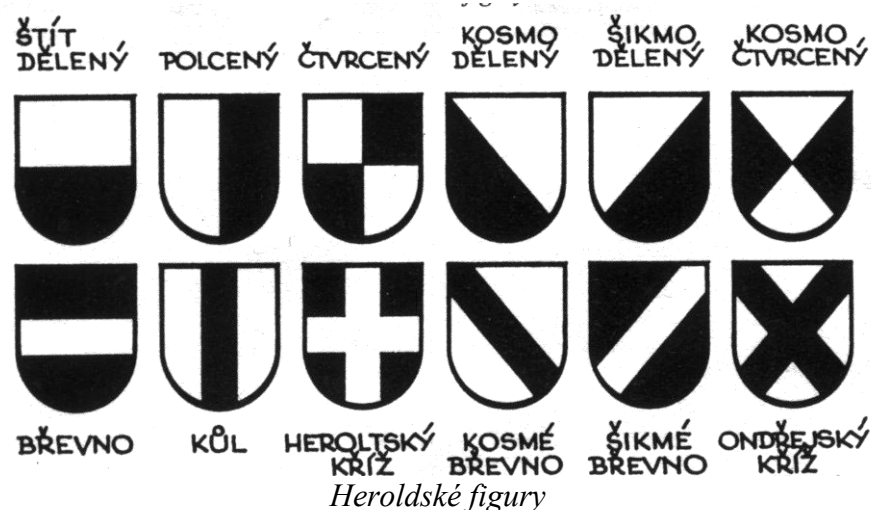
štít. Ten byl přibližně čtvercového tvaru s kruhovým otvorem na pravé straně, kam se vkládal dřevec. Modifikací tohoto štítu je štít polský, který má otvory pro dřevec na obou stranách štítu. Později už nesloužil štít jako ochranná zbraň, ale v heraldice však přetrval jeho význam jako základní prvek nositele erbovního znamení. Renaissance a baroko potom daly štítu ornamentální a dekorativní podobu.

Vše, co klademe na štít nazýváme **erbovním znamením nebo figurou**. Tyto figury potom rozdělujeme na **figury heroldské a figury obecné**.

Heroldské figury jsou ty, kdy je štít dělen různými čarami na pole různých geometrických tvarů. Tyto čáry jsou vedeny vždy od jedné hrany štítu k hraně protilehlé. Jedinou výjimkou z tohoto pravidla tvoří lem štítu. Těmito jednoduchými čarami vzniklo značné množství dělení štítu, např. polcení, dělení,

čtvrcení, dělení pokosem nebo pošikem, hlava štítu, pata štítu, špice. Nejjednodušší heroldské figury odpovídají postavením i jménem dělení štítu, vznikly zdvojením čar a jsou umístěny ve štítě. Jsou to kůl, břevno, krokev, heroldský kříž, svatoondřejský kříž, štenýř, šachovnice a podobně. Počet těchto čar může být libovolně opakován, ale v takovém případě je nutné počet těchto dělení uvést v popisu znaku, např. třikrát stříbrně a modře polcený štít, nebo sedmkrát modře a zlatě dělený štít. Čáry, kterými je štít dělen ale nemusí být vždy rovné. Mohou být například vlnité, pilovité, na způsob cimbuří, oblouku a podobně.

Obecné figury jsou heraldicky stylizované postavy, zvířata nebo věci. Tyto obecné figury se navíc dělí na figury přirozené a nadpřirozené a umělé. Figury přirozené jsou životné a neživotné. Figury přirozené životné jsou jednak člověk a jeho části (mnich, rytíř, obrněná paže či noha, hlava ...), zvířata nebo jejich části (savci, ptáci, plazi, obojživelníci, ryby, hmyz i nižší živočichové) a rostliny nebo jejich části, případně plody (stromy, květiny např. růže, leknín, listy, lilie atd.). Figury nadpřirozené se dělí na bytosti nadpřirozené (bůh, světci, biblické bytosti jako je anděl a ďábel, a antická a pohanská božstva),

monstra, obludy a nestvůry (harpyje, chiméra, kentaur, meluzína, midas, mořská panna, satyr, sfinga, alerión, lev sv.Marka, okřídlená ryba) a bájná zvířata (ambisféna, bazilišek, drak, fénix, gryf, jednorožec, panter, pegas nebo saň). Figury umělé mohou být například zbraně a zbroj (třmen, dřevec, štít, šíp, luk atd.), oděvy a jejich součásti, pracovní nástroje (sekera, vinařské nože, rýč, vidle, hrábě, radlice atd.), výrobky domácí, hospodářské nebo řemeslné (hřeben, kolo, škopek, žebřík atd.), hudební nástroje (buben, trubka, harfa), mlynářské, rybářské a lodní nástroje (žernov, loďka, rybářská síť), stavby a jejich součásti (kostel, hrad, brána, stěna, hradba atd.), odznaky světské a církevní moci (meče, berla, mitra) a konečně různé předměty, písmena a znamení neurčitého tvaru a původu. Figury, zvířata a věci se ve štítu kreslí stylizovaně a to tak aby co nejvíce vyplnila pole štítu, ale nesmí se dotýkat okraje štítu. U zvířat se odlišnou barvou zvýrazňuje zbroj (zuby, drápy, kopyta, rohy, parohy, zobák, spáry, jazyk, kly, ploutve, hřívá).

Přilba patří mezi základní znakové složky úplného erbu. V heraldice se setkáváme s trojím typem přileb. První typ je přilba hrncová nebo kbelíková, druhým typem je přilba kolčí a třetím typem přilba turnajská.

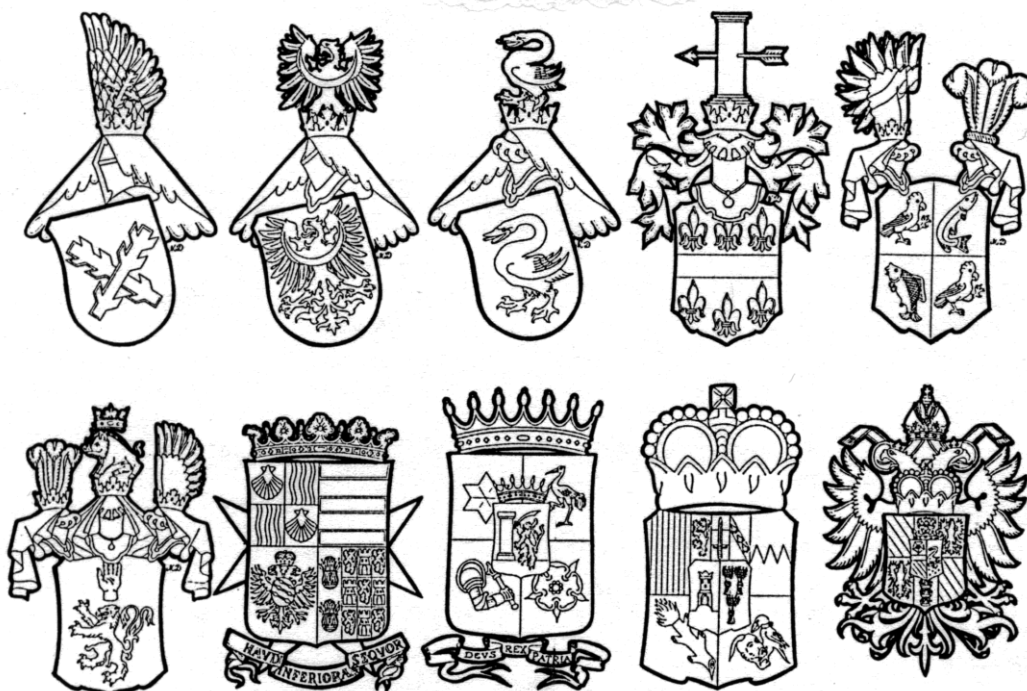
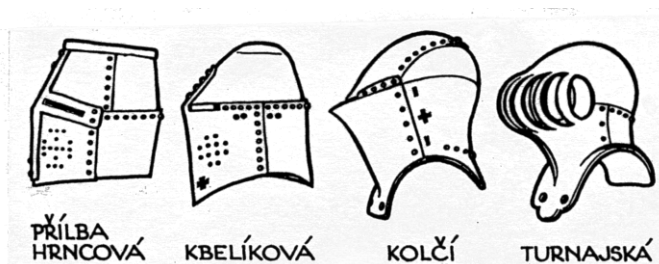
Přilby se nesmí nad štítem vznášet, musí na něm spočívat. původně byla v erbu přilba pouze jedna, v pozdějším období se u některých erbů začíná počet přileb zvyšovat. V případě sudého počtu přileb

jsou tyto otočeny ke středové ose štítu, v případě lichého počtu přileb je prostřední přilba otočena k pozorovateli, a ostatní hledí vždy ke středové ose.

Přikryvadla (krydla, staročesky fafrnochy) jsou tvořena látkou, která bezprostředně přiléhá k přilbě a svými okraji volně vlaje po obou stranách přilby a štítu. Jejich barva odpovídá zpravidla dvěma hlavním barvám štítu, přičemž venku bývá zpravidla barva zvnitřku kovem podšitá.

Točenice a koruny slouží k tomu, aby zakryla upevnění klenotu na přilbu. U některých starých vzorů však přechází klenot plynule do pokrývky. Točenice je věnec stočený z volných konců pokryvadel, takže se jejich tinktury pravidelně střídají. Přilba je nejčastěji korunována, avšak tyto korunky nemají charakter hodnostní korunky a neukazují stav erbovníka. Někde jsou přilby korunovány hodnostními korunkami, které označovali šlechticovo důstojenství.

Klenotem se v heraldice nazývá vrchní ozdoba přilby. Sloužila nejenom k rozlišování bojovníků, když nebylo vidět na štíty, ale částečně chránili rytíře před seky vedenými shora přímo na hlavu. Ve vojenství se přestaly užívat v průběhu 14.století, ale v heraldice tvoří nezbytnou součást úplného erbu dodnes. Klenot se vždy kreslí plasticky a vždy sleduje směr přilby.

Ukázky vyobrazení znaků

Za můj největší koníček, sestavování genealogie jednotlivých selských rodů na panství Hluboká, může pár starých listin nalezených na půdě. Z těchto křestních, oddacích, úmrtních a domovských listů, školních vysvědčení, potvrzení o placení daní ... se mi podařil sestavit krátký vývod mých dětí, podle kterého se zdálo velice pravděpodobné, že jsme s jejich otcem příbuzní, ačkoliv ani v mé, ani v jeho rodině o tom nikdo nevěděl. Ale jak to zjistit ? No přece v archivu ! A tak první cesta při pátrání po předcích vedla do SOA v Třeboni. Díky dobře zpracovanému seznamu knih narozených, oddaných a zemřelých mi byly zapůjčeny příslušné matriky. Musím ale přiznat, že to byl poslední úspěch v mém bádání toho dne. Nastal pro mne problém, a tím problémem bylo **písmo**. Hned při otevření první knihy bylo jasné, že se znalostmi „tištěného švabachu“ tady neuspěji. Alespoň poslední záznamy z konce 19.století byly psány srozumitelným písmem. Ověřila jsem si pár údajů opsaných z doma nalezených listin a přemýšlela, jak dál. V té chvíli mi přišlo sezení v badatelně jako ztráta času. Sedět a koukat do matrik, kde bylo „něco napsáno“, co já nepřečtu. Zůstat, nebo to vzdát?

a	Ä	u	n	N	n
ä	Ä	ü	o	O	o
b	h	b	ö	Ö	ö
c	C, L	v	p	P	p
ch	Ch, Lf	ch	qu	Chü	quü
d	d	d	n	R	n
e	E	n	s, B	P	f, B, P
f	F	f	sch	Sch	fch
g	G	y	t	T	t
h	H	f	u	U	ü
i	I	i	ü	Ü	ü
j	J	j	v	V	v
k	K	P	w	W	w
l	L	l	x	X	x
m	M	m	y	Y	y
			z	Z	z

Velká i malá psací písmena německá podle abecedy

Rozhlédla jsem se a vidím, jak ostatní návštěvníci badatelný pilně opisují. A to rozhodlo, když se to dokázali naučit ostatní, tak já to taky zvládnou. Pracovnice archivu mi věnovala tabulku „Velká i malá psací písmena německá podle abecedy“. Snažila jsem se porovnávat tabulku s napsaným textem, zatím pouze s křestními jmény protože jich není tolik a člověk je zná. Nějaké se mi opravdu podařilo „vyluštit“, ale to bylo vše. V objevování nových předků jsem neuspěla. Po návratu domů jsem navštívila knihovnu. Vypůjčila jsem si kromě jiného „Paleografickou čítanku“, knihu o dvou dílech. První obsahuje fotografie starých listin, druhý jejich přepisy. Pro začátek mohu doporučit. Doma jsem četla, opisovala a stále chodila do archivu, i když výsledky se zatím rovnaly nule. Ještě, že matriky mají předtištěné záhlaví a zápisy se provádí do kolonek a díky tomu se mi podařilo něco, v co jsem v mých začátcích ani nedoufala, objevila jsem svůj první „nový zápis“. A to narození mého prapradědečka! Věděla jsem o něm nyní následující: Jakub Vácha, narozený v Chotýčanech čp. 14, syn Veroniky, nemanželský, a v r. 1876 se mu narodil můj prapradědeček a ten byl prvorozený. V příslušné matrice jsem nečetla, ale koukala na kolonku čp. domu, čísla psali páni faráři stejně jako dnes i v dřívějších dobách a na kolonku otec, jelikož byl Jakub nemanželský, nebyl u jeho otce zápis. Začala jsem rokem 1850 a pokračovala proti času. Jak se objevilo čp. 14, či byl otec proškrtnut, snažila jsem se rozluštit křestní jméno – Jakub. Již si nepamatuji kolik času mi dalo dostat se k roku 1835, jistě ho bylo hodně. A konečně 26.6.1832 – otec proškrtnut, čp. domu 14 a kupodivu jméno dítěte, tedy zatím pouze křestní – Jakub se dalo s trochou dobré vůle přečíst. Další zápisy jsem nerozluštila, s těmi mi pomohla pracovnice badatelný archivu, Jakub byl opravdu syn Veroniky Váchové a ještě bylo uvedeno, že i Veronika byla nemanželská, a to dcera Terezie Váchové též z této živnosti. Radost veliká, ale hlavně povzbuzení do další práce. A tak to pokračovalo stále dál, doma čtení, psaní a v archivu louskání a pocení. Časem po měsících, roce se mi podařilo sem tam něco přečíst, zvykala jsem si na různé druhy a typy písma i na to, že ve stejném období měl každý farář svůj styl psaní. Smířila jsem se i s tím, že v 18. století již nebyly zápisy v matrikách vpisovány do kolonek ale psány v souvislém textu. No a dneska, po letech, co potřebuji „nějak vyluštit“. Většina textů českých je pro mne relativně dobře čitelná, nad některými chvíli sedím, než se začnu a ten zbytek luštím. Závěrem k písmu dá se naučit, i když i dneska si myslím, že nikdy nebudu umět opravdu číst. Ale to uvidíme možná za 5, 10 nebo i 15 let. Dalším problémem je **řeč a to hned dvakrát – němčina a latina**. Pravda, chodila jsem do jazykovky a i na střední škole jsme němčinu brali. Dokáží se jednoduchými větami domluvit, ale číst a ještě k tomu staré texty? Těžko. A s latinou to bylo ještě horší – pater, mater, filius Zakoupila jsem si slovníky, v archivu jsem opisovala zápisy, kterým jsem nerozuměla a doma s pomocí slovníků překládala. V tomto období se problém vyřešil brzy. Zápisy v knihách narozených jsou v podstatě fráze, to platí i o knihách oddaných a zemřelých – jeden farář = jedna fráze. Horší to je se zápisy ve svatebních smlouvách a různými zápisy o prodeji a koupi. Zde je jediná pomoc. Začít znovu s učením němčiny a přibrat si k tomu i latinu. To se mi však vůbec nechce, takže ukáže čas.

Dalším problémem jsou **zkratky**. To je věc, o které se mi nechce ani psát. Jsou stále se opakující, ty se naučit dají, ale určití písaři si krátili slova podle systému, který asi nikdy nepochopím.

Výše popsané problémy se mi časem podařilo řešit, někdy hůře, někdy lépe. Stále jsem pracovala pouze s matrikami, vypisovala si údaje o narození a úmrtí, o sňatcích. Takto pracovat se ale dalo pouze ve dvacátém a devatenáctém století, snad ještě s koncem osmnáctého století. A to ze dvou důvodů. Zápisy ať u narození či sňatků jsou ve starších dobách velice strohé, jak je vidět na obrázcích. Stává se, že u matky bývá uvedeno pouze křestní jméno. A hlavní problém je změna příjmení. To se ustálilo zhruba na konci 18. a začátkem 19. století. Do té doby měli lidé běžně dvě i více příjmení za život, ať již podle

Anna
křtěná - 7. 11. 1786
Dobřejovice 22
Otec: Jakub Adámek, domkář z Dobřeje
Matka: Mariana, jeho manželka
Kmotr: Anna Jarolimová, selka z Hosína, Jakub Jarolim, manžel

Kubovská Anna, recte Suchan
nar. 26. 7. 1824, kř. 26. 7.
Chotýčany 6
Otec: Kubovský Vít, sedlák odtud, z otce Martina Suchana, vý-
minkáře ze vsi Opatovic č. 2 a z matky Josefy, rozené
Valentové, šafářské dcery
Matka: Mariana, dcera z otce Kašpara Kubovského, bývalého
sedláka této živnosti č. 6 v Chotýčanech a z matky Ma-
riany rozené z Říhovo živnosti č. 11 ze vsi Dobřejovic
Kmotr: Alžběta Jirovská, selka z této vsi, Ján Jirovský, je-
jí manžel

Zápisy o narození - ukázka

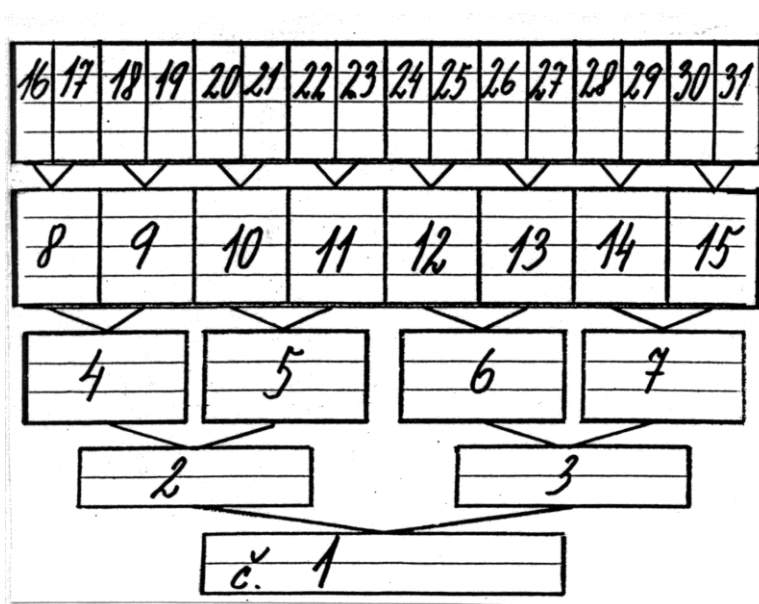
13. 6. 1790, Kolný 3
Josephus Václavovský, sedlák, Hůrky, 24 let, svobodný
Kateřina Božovská, Kolný, 17 let, svobodná
Svědci: Anton Štrobl, Jiřík Kubíček

6. 2. 1849
Václav Šindelář, nastávající domkář v Dobřejovicích 6,
syn Františka Šindeláře, domkáře z Dobřejovic 6 a
matky Roziny, rozené Ambrož, vulgo Kašpar z Dobřejo-
vic 15, panství Hluboká.
Dobřejovice 6, věk 24 let, svobodný
Anna Suchanová, dcera Víta Suchana, vulgo Kubovského
z Chotýčan 6 a matky Mariany, rozené Kubovské z Cho-
týčan 6, panství Hluboká.
Chotýčany 6, věk 24 let, svobodná
Svědci: Josef David, domkář z Dobřejovic, Josef Šebesta,
sedlák z Chotýčan

Zápisy o sňatcích - ukázka

zaměstnání, vzhledu, či po chalupě. Opět, kde hledat. Urbáře, soupisy poddaných (sirotčí registra), svatební povolení, pozemkové knihy, na vesnicích tzv. Gruntovnice,. Všechny tyto knihy poskytují pro genealogii velmi cenné informace. V kombinaci s matrikami, stálým vzájemným porovnáváním a při troše štěstí postupně nalezneme předky v 18. a v druhé polovině 17. století. A jsme u roku 1650 a před sebou máme třicetiletou válku (jdeme stále proti času). Končí knihy svatebních povolení a matriky, pravda existují výjimky, např. fara Hosín. Nyní odbočím. Předky mých dětí v grafickém vývodu čísluji pro lepší přehlednost. Děti č. 1, otec č. 2, matka č. 3, otcův otec č. 4, otcova matka č. 5, otec matky č.6, matka matky č. 7 atd. V současné době jsem v tomto přehledu u pětimístných čísel 10.000 a výš. Jelikož většina těchto předků byla poddána Hluboké, jsou vesnice kde každý druhý „človíček“ kolem roku 1650 je jejich praprapradědek a zbytek jsou praprastrýčkové. Toto zjištění mne přivedlo na nápad, pokusit se zpracovat genealogii selských rodů na panství Hluboká od konce 16. století do roku 1848. Vystopovat každého človíčka, který se v tomto období narodil, jeho osudy. A začala jsem, postupuji opačně, od nejstarších dob do současnosti. Nejstarší doba je v tomto případě „Urbář pánů z Hradce“ (1590 – 1598), starší urbář, „Perštejnský“ (1490) nemá pro tuto práci význam, sto let neexistují žádné zápisky, proto není návaznost. Ještě jedna pomůcka vydaná archivem v Praze – „Soupis poddaných podle víry z roku 1651“ kde číslo udává věk. Jinak tato práce obnáší opisování „Sirotčích knih“ (soupisů poddaných) a „Gruntovnic“. Sirotčí knihy ze starších dob popisují sirotky

zemřelých otců, též vdovy, v novějších jsou již uvedeni všichni, opět číslo udává věk. Gruntovní knihy podávají informace o majetkových poměrech dávných hospodářů. Co je však pro mne mnohem důležitější, jsou podílily dle nichž se dá určit, kam se který potomek

Znázornění vývodu v grafické formě

Velechvíň - 1625
 =====
 Neb. Vít Przechovskýho/!/. sir.:
 Mariens - 9 let, praví že uměla za Hradcem
 Neb. Růta sir.:
 Matěj - rostlý/7/ pacholek, chce se na gruntech oženiti
 Lidmila - 15 let, dostaviti ji mají, je za Hradcem
 Maruška - 8 let, u bratra
 Jiřík - 20 let, na vojně
 Neb. Davida sir.:
 Majdelena - vdova, o ní že nevědí
 Neb. Dědura sir.:
 Kašpar - 12 let, je?
 Alena - 10 let, o ní se neví
 Neb. Hajnýho Vondry sir.:
 Kateřina - vdova v Bavorovicích/7/
 Pavel Sládek - při matce
 Urban pacholek - na vojně
 Štěpán pacholek - na vojně
 Neb. Bicka sir.:
 Anna - vdova, o ní se neví
 Anna - při matce
 Matěj pacholek - u Hory Kutný
 Vít pachole - též u Hory Kutný
 Neb. Šebesty Ztrzcovsky sir.:
 Jira pachole - o něm se neví
 Kateřina děvče - o ní se též neví
 Barbora děvče - o ní se též neví
 Matouš pachole - /1626 - Řezníkem/ } jedna z nich.
 slouží ...? v ...
 Neb. Vaňka/7/ Ruty/7/ sir.:
 Říha pachole - neví se o něm
 Majdelena děvče - u paní na zámku
 Neb. Martina sir.:
 Mikuláš pacholek - na vojně
 Urban pachole - neví se o něm
 Pavel pachole - na Kniezských dvorcích.

Sirotčí kniha z roku 1625

Jelmo
 =====
 G. Bendy Kantora
 z. Vondra, z. Lidova
 d. Alžběta 10
 Kateřina 8
 Dorota 6
 Jiřík 4
 Regina 4
 } při otci
 G. Pavla Hojny
 z. Kateřina, z. Moravy
 d. Jiřík 13
 Zofie 9
 Johanna 9
 Zuzana 1
 } při otci
 G. neb. Ondřeje Ševce
 vd. Markyta, cizopanská
 - pustý
 G. neb. Martina Kadouna
 vd. Dorota, ze Lhotic
 - pustý
 Ch. neb. Václava Korbelíka
 vd. umřela
 - pustý
 G. Říky Zemana
 z. Barbora, z. Hrdějovic
 d. Sládek 6
 Zuzana 3
 Mariens 1
 } při otci
 G. neb. Mikuláše Říky
 vd. Lidmila, z. Velechvíne
 sir. Matěj na
 Vondra 30
 Tomáš 23
 Kateřina 21
 Vavřinec 15
 } při otci
 Ch. neb. Jiříka Tesaře
 vd. Markyta, z. Velechvíne
 sir. Klára na
 Jiřík Pastýř, cizopansk. oba
 z. Mandelína 14
 d. Kateřina 11
 Matěj /1/ 9
 Jan 5
 } při otci ve Zvíkově
 Podruží
 Anton Zeman, vdovec u Říky Zemana
 d. -
 Sirotní
 s.r. neb. Linhartu Pastýře
 Mandelína 18
 } u Říky Zemana

Sirotčí kniha z roku 1662

Č. p. 2
„Símek“

Vondra SSimek
R. 7 /před 1616/ - ujel ten grunt za sumu 360 kop
pl. po 5 kopách
vypsal dílem svůj do r. 1616 -
- 239 kop 12 gr., povinen doplatit -
- 120 kop 48 gr.
osobám těmto:
Vítovi 29 kop 18 gr.
Štěpánovi 29 " 24 "
Tomšovi 20 " 24 "
Kašparovi 12 " 24 "
Regině 29 " 18 "

120 kop 48 gr.

Vít, Tomáš, Regina poměli, nedobrali
pl. - 1617, 1618

R. 7 /1625-1626/ - ujel grunt Matěj za 180
pl. po 5 kopách
díl manželky jeho mu sejdě .. 45 kop
má doplatit:
po Kašparovi Vávrovi do Jima 20 kop
po Kristýně si. 13 "
M. P. 12 "
sir. neb. Símek:
Kateřině .. /dopsáno: dobrala/ .. 45 "
Rikovi na vojnu/ .. 45 "
135 kop

pl. - 1630 - 1639

R. 1642 - po smrti neb. Matěje přiznal se k vdově Martině
E. /?/ a ujel ten grunt podle prořádkování
za 250 kop
Po vyplacení starého si., bude teď náležeti
sir. neb. Matěje:
Václavovi 28 kop 20 g /zaplatil/
Jakubovi 28 " 20 " /dobral/
Matoušovi 28 " 20 "
Vavřincovi 28 " 20 " /Vavřina umřel/
po něm:
Václav dobral
Jakub dobral
Matouš
Dorota
Dorotě Havrdové . 28 " 20 " /dobrala/
Vorskile vdově .. 28 " 20 " /sejdou mu/
pl. 1644 - 1673
1674 - položila osiřelá vdova Mandelena, poněvadž ho-
spodář umřel a ona v nemoci i po smrti velký náklad
na něj věsti musila i o díl dobytka přišla, setva
Matoušovi i kopa

R. 1676 - pustila Mandelena vdova tuto živnost dobře napravenou
a úplná hospodářství synu svému Matějovi za 280 kop
z nich náležeti bude:
Mil. vrch. do oděbný 31 kop
Nějaké Kristýně a nebo koby
se po ní vynášel, namáje-li
se pak žádný, tedy mil. vr.
případně 12 "
Matoušovi Rutovi, nyní
pane. bednáři pod Hlubokou .. 27 " 25 gr.
po něm vdova Mandelena,
d. Prudenci
Alžběta
Vavřincovi
Kateřině
Sir. neb. Martina Símek:
Mandelena mateři 26 " 11 " 6 1/8 d.
Jiříkovi Prokešovi 26 " 11 " 6 1/8 "
Šimonovi Hrubému 26 " 11 " 6 1/8 "
Rehořovi písařského kunštu 26 " 11 " 6 1/8 "
Evě, má Chrtu v Hosině 26 " 11 " 6 1/8 "
Dorotě 26 " 11 " 6 1/8 "
Veruně, slouží, svobodná 26 " 11 " 6 1/8 "
Matějovi, nyníšim
hosp. otcovskému dílu
sejdě 26 " 11 " 6 1/8 "
280 kop

Nato klade:
Kned při zápisu r. 1676 přiznal a prohlásil Gregor
Pisár, že dohovořil s z lásky bratrské i obzvlášť
pro zlehčení matce své v starosti její, Matějovi,
syni hospodáři celý zůstatek svůj daroval a tak
dobral 26 kop 11 gr. 6 1/8 d.
Pl. - 1677 - 1683

R. 1683 - vidělo se, že Matěj na té živnosti nic svěditi nemohl,
pustila se živnost taková Kašparovi Havrdovi z Hosině
v sumě za 280 kop
Bude náležeti takto:
Mil. vrchnosti oděbný 37 kop 30 gr.
zádušit děditelskému 3 "
Po neb. Matoušovi Rutovi,
bednáři v Hluboký:
vd. Mandelena 4 " 11 "
d. Prudenci 4 " 11 "
Alžběta 4 " 11 "
Vavřina 4 " 11 "
Kateřina 4 " 11 "
Po neb. Martinovi Símkovi:
vd. Mandelena 24 " 12 "
d. Jiříkovi Prokešovi, Voz. 25 " 42 g
Šimonovi Hrubému tam 26 " 12 "
Evě za Kryštofa Chrtu 26 " 12 "
Dorotě 26 " 12 "
Veruně, svobodná 26 " 12 "
Matějovi, prv. hospod.,
nyni v Hosině na
Havrdovské, se vyplá-
til a sdělil 63 " 53 "
280 kop

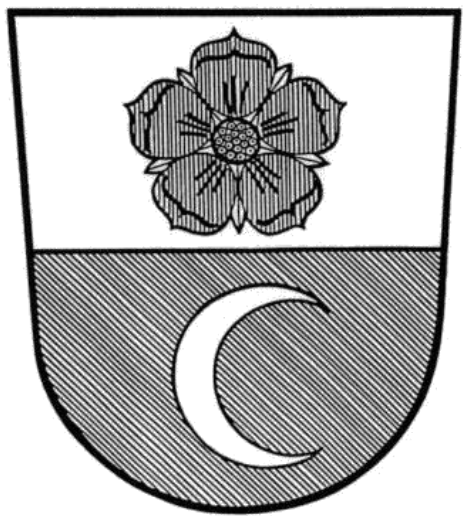
Gruntovní kniha rychtářství lišovského, ves Úsilné z let 1616 - 1683

původního hospodáře dostal, a to nejen dítě, ale i vnuci a pravnuci. Období třicetileté války je na zpracování pomalejší, ale i zde se dá hodně zjistit, chce to jen více trpělivosti. Opisovat urbáře, gruntovnice, soupisy poddaných a to se sebemenší poznámkou. I ta může hodně pomoci. Důležité je při určování svého předka, mít ho potvrzeného ve více zápisech, jinak se stane, že za svého praprapradědka budeme považovat „človíčka“, se kterým nemáme ale zhola nic společného. Čím více materiálu mám doma opsaného, tím více praprapradědeků a prapraprababiček z doby třicetileté války poznávám. Z každého nového předka, kterého zapíši do předem připravené kolonky vývodu mám radost jako malé děcko. Vydržím sedět celé hodiny nad materiály a zpracovávat je, díky čemuž mne část mých přátel považuje za blázna a ani se jim nedivím. Pochopit tohoto určité zvláštního koníčka snad může pouze člověk s podobnými zájmy.

Tento článek není psán ve smyslu „odborného výkladu“, je to pouze popsání „laického bádání“ v historii vlastní rodiny, a prosím, aby byl takto i chápán. Přesto, pokud jeho přečtení Vás něčím osloví, potěšení je na mé straně.

Použité materiály:

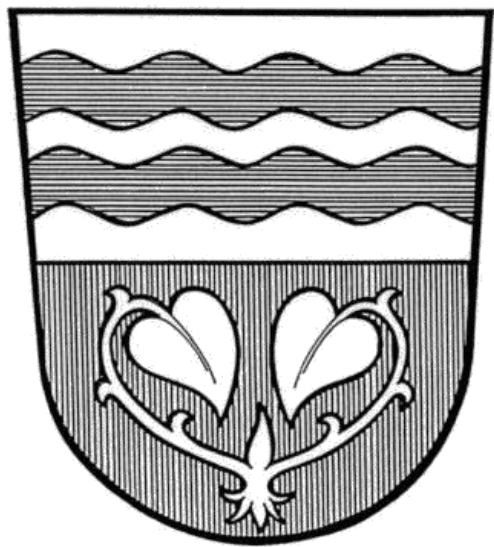
SOA Třeboň	Sirotčí kniha z r. 1625
SOA Třeboň	Sirotčí kniha z r. 1662
SOA Třeboň	Gruntovní kniha rychtářství lišovského z let 1616 – 1683
SUA Praha	Soupis poddaných podle víry z r. 1651, díl Bechyňsko
Rodinné dokumenty	

Obec **Staré Hodějovice** leží v těsném sousedství města Českých Budějovic, necelé 3 kilometry jižně, na jižním svahu Budějovické kotliny. Původně existovala pouze ves Hodějovice, která byla poplatným statkem pánů ze sousedního Vidova. První písemná zmínka o existenci obce pochází právě z tohoto období, Přesněji z roku 1407, kdy majitelem vsi byl Jan z Vidova. V následujících letech Hodějovice přešli postupně do majetku Kolmanů z Křikavy, Tožiců z Tožic, Cinišpánů z Heršláku, až konečně roku 1490 Hodějovice koupil pan Vok z Rožmberka se svými bratry a ves připojil k třeboňskému panství. Z té doby také pochází současný název obce, tedy Staré Hodějovice.

Východně od obce se nachází již dávno opuštěné stříbrné doly, z nichž důl sv. Jana Nepomuckého dosáhl hloubky až 281 metrů. Z historicky cenných staveb je v obci možno vidět novogotický kostel na návsi, původní selská stavení a barokní výklenkovou kapličku na východním okraji obce.

Znak je rozdělen na stříbrnou horní část s červenou růží ze znaku pánů z Rožmberka a zelenou dolní část se stříbrným půlměsícem, který připomíná již dávno ukončenou těžbu stříbra ve zdejších dolech. Znak byl udělen rozhodnutím předsedy Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR dne 20.června 2000.

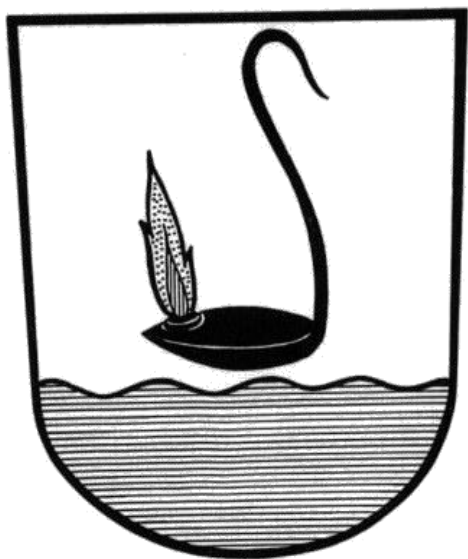

Obec **Všemyslice**, sdružující sídelní celky Všemyslice, Bohunice, Neznašov, Slavětice a Všeteč, leží v severozápadní části okresu České Budějovice přibližně 3 kilometry západně od Týna nad Vltavou. Jeden ze sídelních celků – Neznašov leží přímo nad soutokem řek Vltavy a Lužnice. Celé území, které sídelní celky zaujímají původně patřilo ke hradu Újezdec, který byl

postaven na ostrohu nad řekou Vltavou jen nedaleko odtud. První písemná zmínka o existenci vsi je již z roku 1352, kdy hrad i okolí bylo v majetku pánů z Újezdce, předků pánů z Kounic. Ve vsi Neznašově existovala tvrz a na jejím místě byl asi v 17.století, za držení Sezemou z Vrtby vystavěn zámek, který v pozdějším období přestavěl další z majitelů, horní rada Prosper,

hrabě Berchtold z Uherčic, který panství koupil roku 1785.

Znak je rozdělen na horní, stříbrnou část se dvěma modrými vlnitými břevny znázorňujícími dvě řeky – Vltavu a Lužnici, jejichž soutok je v katastru obce, a dolní červenou část se dvěma stříbrnými lekný, které jsou upomínkou na první doložené majitele obce, pány z Újezdce. Prapor vychází ze znaku, je podélně rozdělen na dvě části, nahoře bílý se dvěma modrými pruhy, dole červený se dvěma bílými lekný. Znak a prapor byl udělen rozhodnutím předsedy Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR dne 13.11.2000.

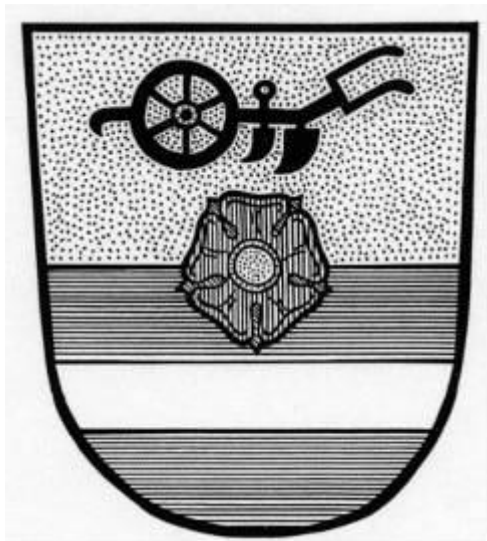

Obec **Dobrá Voda u Českých Budějovic** leží 4 kilometry východně od města Českých Budějovic na úpatí kopců ohraničujících Budějovickou pánev. Ještě před vznikem obce, již v 16.století se zde doloval křemen obsahující pyrit doprovázený i ryzím zlatem. Voda vytékající ze skal byla obohacena rozpuštěnými minerály a její léčebné účinky byly záhy objeveny. V letech 1630 – 1632 nechal na návrší nad pramenem, který dal místu i své jméno, jako projev díkůvzdání postavit městský písař Jan Karmenský z Ebenfeldu kostelík p. Marie Bolestné. V průběhu 17. a 18.století zde byly postaveny městské lázně, které využívaly zdejšího pramene se sirnoželezitou vodou a hostinec. V letech 1733 – 1735 byl postaven nový, barokní

kostel podle plánů Kiliána Ignáce Diezenhofera s freskovou výzdobou Václava Vavřince Reinera. Tato

stavba se potom stala dějištěm mnoha procesí a poutí. V roce 1990 došlo k osamostatnění obce.

Stříbrný znak s modrou patou štítu, vychází z názvu obce Dobrá Voda. Dalším znamením ve znaku je hořící hornický olejový kahan. Prapor vychází ze znaku, je modrý, v jeho dolní části jsou tři bílé vodorovné proužky a nad nimi u žerdi v bílém kruhovém poli je umístěn černý hořící hornický kahan. Znak a prapor byl udělen předsedou Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR dne 27.března 2000.

Obec **Planá u Českých Budějovic** leží v úrodné Budějovické kotlině necelé 3 kilometry jihozápadně od města České Budějovice, na břehu řeky Vltavy. Jedná se o typickou středověkou vesnici s obdélníkovou návší zastavěnou původně pouze po jejích delších stranách. Domkářská zástavba na kratších stranách návsi je až z pozdějšího období. Kaple Nejsvětější Trojice byla na návsi postavena počátkem 20.století. první písemný doklad o existenci vsi Plané je z listiny, datované rokem 1259, ve které pan Vok z Rožmberka daroval klášteru Vyšší Brod třetinu desátku ze své vsi Plané. Ves byla až do roku 1611 součástí krumlovského panství a patřila pod rychtu v Kamenném Újezdě. V roce 1611 ji spolu s panstvím Černý Dub získal komorník Petra Voka z Rožmberka, pan Jan Hogen ze Švarcpachu. Roku

1687 prodal ves městu Českým Budějovicím jeho dědic, František Kořenský z Terešova. S výjimkou let 1849 – 1868, kdy byla samosprávnou obcí, byla Planá až do roku 1990 součástí města. V roce 1990 došlo k osamostatnění obce.

Znak vychází ze znaku prvních písemně doložených majitelů, pánů z Rožmberka, z převládající činnosti obyvatel obce – zemědělství, a z její polohy na břehu řeky Vltavy. Znak je zlato modře dělený nahoře je černý pluh, uprostřed červená růže a dole stříbrné břevno. Prapor vychází ze znaku, je žlutý s černým pluhem. Znak a prapor byl udělen rozhodnutím předsedy Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR dne 19.února 1998.

Vzhledem k tomu, že v letošním roce mne moje výlety po vlastech českých svou četností příliš neuspokojily, domluvil jsem se s panem Milecem a v neděli 7. října jsme vyrazili na krátký výlet po návštěvách kulturních památek na prachaticko. Kromě nás dvou se této výpravy za poznáním, nebo „spanilé jízdy“ zúčastnili i moji dva synové, Přemysl a Tomáš. Kolem osmé hodiny byla všude v okolí Českých Budějovic mlha, že by se dala nože, krájet, ale říkali jsme si, že většinou rozhodne devátá hodina. První zastávku jsme udělali v Němčicích na návsi u kostela. Zrovna skončila mše a proto jsme se šli podívat do kostela, kde podle knih mělo být celkem šest náhrobků šlechtických rodů z okolí. Skutečně jsme je tam objevili, jeden byl hned za vstupními dveřmi po pravé straně, podle znaku patřící rodu Kořenských z Terešova (kohout), další na protější stěně patřily Malovcům (polovice koně) a pánům z Klinštejna (zkřížené ostrve). Bohužel nebylo možno je vyfotit, protože paní, která má kostel na starost to má od pana faráře zakázané. Nezbyvá nám proto nic jiného, než se spojit s panem farářem a pokusit se u něho dosáhnout povolení k fotografování v kostele. Kromě toho jsme se dozvěděli, že podobné náhrobní kameny jsou snad i v kostele v Nákří. Další plánovanou zastávkou měla být zříceninu hradu Osule, která se vypíná na osamělé vysoké homoli nad údolím Zlatého potoka nedaleko od Vitějovic. Ale vzhledem k tomu, že mlha, výstižněji řečeno mléko, které nás až do té doby neustále provázelo nezmizelo, rozhodli jsme se, že budeme pokračovat až k další zastávce a na zmíněnou zříceninu se podíváme snad cestou zpět. Pokračovali jsme tedy cestou k Prachaticům, Husinci a Vlachovu Březí. Krátce po projetí Husincem se na pravé straně silnice u odbočky k Budkovu objevil vysoký kříž. Jeho výška mne velice překvapila, ale v této lokalitě jsem se s nimi ten den potkával neustále. Po příjezdu do obce Budkov jsme ani neměli moc problémů tvrz najít. Nachází se v areálu zemědělského dvora pouhých 50 metrů od silnice. Jedná se o jednoduchou třípatrovou budovu obdélníkového půdorysu, jež byla v pozdějších letech přestavěna na sýpku. Snad jedinými zajímavějšími prvky jsou sedlový profilovaný kamenný portál a také možná původní sklepení na soukromém pozemku za tvrzí. Pro mé dva syny ale bylo v této obci největším zážitkem setkání s volně pobíhající fenkou jakéhosi bojového plemene, kterou by si asi bez problémů nastěhovali do auta a obšťastnili její přítomností naši maminku. Naštěstí se mi jim tento záměr podařilo rozmluvit, protože být v panelovém bytě 3+1 v obsazení dva dospělí, tři děti, dvě morčata, jeden křeček a ještě pes ne zrovna přízemní si nedovedu představit. Kluci se s fenkou smutně rozloučili a my pokračovali k dalšímu cíli naší cesty, kterým byla obec Chocholatá Lhota. Zde podle knihy stojí tvrz z 16. století údajně renesanční budova se zbytky sgrafitového kvádrování, která slouží jako sýpka. Je pravda, že do dnešních dob skutečně slouží jako sýpka, ale po kvádrování na ní není památka. Snad opět pouze portál ukazuje na stáří této budovy. Mnohem zajímavější v této obci byla kaplička na níž je nakreslen sv. Václav. A také zde kluci mohli splnit něco z doporučení školy, kterou navštěvují

Tvrz v Budkově

Kaplička v Chocholaté Lhotě

a nasbírat něco kaštanů. Kolem kapličky a silnice v jejím okolí jich bylo dobře na dvě až tři tašky. My s sebou bohužel měli jenom jednu, ale tu jsme naplnili až po okraj. Pan Milec si dlouhou chvíli při čekání na nás krátil také sběrem, ale pro změnu vlašských ořechů, které rostly opodál. Při sběru kaštanů jsme se zdrželi asi čtvrt hodinku a potom už upalovali k dalšímu objektu. Vzhledem k tomu, že další cestou jsme si nebyli příliš jisti, zeptali jsme se místní obyvatelky, ale to jsme si dali. Poslala nás sice správným zeměpisným směrem, ale po úplně jiné silnici, což jsme bohužel zjistili až v okamžiku, kdy nebylo možné se vracet zpět. Proto jsme museli přehodit pořadí jednotlivých zastávek. Po projetí Doubravy, Uhřic a Libotyně jsme se konečně poprvé tento den dostali z již zmiňované mlhy. Najednou tu prostě nebyla a my se ocitli v nádherné krajině ozářené dopoledním sluncem. Po vyjetí do kopečku k odbočce na Radhostice jsme na chvíli zastavili a dívali se do kraje pod sebou. Jak směrem na jih, odkud jsme přijeli, tak i směrem opačným se mezi šumavskými kopci válely chumáče husté mlhy. Vrcholky jednotlivých kopečků kolem nás ale byly nádherně ozářeny sluncem. Nalevo kousek před námi se tyčila do výše jakási kovová konstrukce na hoře sv. Máří, za námi vrch Běleč a vpravo Vénec. Čkyně, další cíl naší cesty byla pod již zmíněnou „pokličkou z mlhy“. Po několika kilometrech sjezdu z tohoto sedla v obci Budilov nás zaujal kamenný podstavec k božím mukám, u kterého jsme zastavili. Zajímavý byl tím, že byl celý zdobený, což není u nás celkem běžně vidět. Bohužel litinový kříž, který původně zdobil jeho vrchol již vidět nebyl, byl totiž uražen. K další zastávce, Čkyni, ve které dle literatury stojí pseudogotický zámek s fasádou pilířů s čabrakovými hlavicemi, to bylo již jenom pár kilometrů. Po zaparkování auta jsme si šli prohlédnout již zmíněný zámek, ve kterém je dne obecní úřad. Před vchodem je umístěna deska z leštěného mramoru s obecním znakem. V tomto případě lze říci, že to, co na této kamenné desce je vybroušeno je vidět pouze ze třech míst v okolí. Člověk postavený přímo nad ní neuvidí nic. Pilíře a čabrakové hlavice neexistují. A to, že objekt je postaven v pseudogotickém stavebním slohu je poznat pouze na zadní části objektu, kde jsme objevili čtyři gotická okna v přízemí. Nejzajímavější je budka pro ptáčky, umístěná nedaleko od zámku, která je vyřezávaná, a kdyby ji ještě opravili do původní krásy, byla dokonce i malovaná. Ze Čkyně jsme se vydali směrem na Vimperk. Již kousek za Čkyní, přibližně asi dva kilometry je odbočka vlevo z hlavní silnice na obec Bohumilice. Zámek, který v obci stojí je viditelný již po přejetí říčky Volyňky při příjezdu k obci. Je na západním okraji obce a v jeho blízkosti je rybník s kapry minimálně tříkilovými, jak vypořizoval pan Milec. Jedná se o trojkřídlý zámek s mansardovými střechami, který byl postaven Kaplíři ze Sulevic a následně vlastněn Malovci z Chýnova. Zámek byl pravděpodobně vrácen v restituci,

Zámek v Bohumilicích

Nepomuckého a na druhé straně výjev z jeho života. Vzhledem k osvětlení bohužel nebylo možné tyto fresky vyfotit.

a pokud bylo možné vypořizovat přes kamennou zeď, současní majitelé jej zvelebují. Vstup byl nicméně „Přísně zakázán“. Nedaleko od zámku byla také kaplička, na které mně zprvu zaujala krásná kovaná mříž, ale při pohledu do vnitřku kapličky jsem se podivil ještě víc.

Obsahovala totiž nejenom sochu sv. Jana Nepomuckého, ale po obou stranách sochy na bočních zdech byly namalované fresky s výjevem utopení sv. Jana

Při pohledu na obec od zámku jsem si všiml kostela, který byl dobře viditelný. Navrhl jsem proto panu Milecovi, abychom se k němu také podívali. Co kdyby tam třeba byl nějaký náhrobní kámen. Pan Milec souhlasil a proto jsme se k němu později také vypravili. A jak jsme zjistili, dobře jsme udělali, protože kolem kostela skutečně bylo celkem šest zajímavých náhrobních kamenů, jeden bohužel zcela hladký, pouze s náznakem štítu v dolní části. Ostatní čtyři náleželi rodu Malovců, jeden z nich oznamuje že roku 1771 dne 10. ledna zesnula dcera Anna ve věku šesti let. Navíc , když jsme kostel obcházeli, viděli jsme že v něm je jedna zachovalá vitráž se svatým. Ostatní okna sice vitráže také obsahovaly, ale pouze s dekorativními motivy. Od tohoto kostela jsme pokračovali dále do kopce až do osady Smrčná, kde byla další tvrz. Tentokrát v dosti bídém stavu, přebudovaná na sýpku. Ale na vedlejším stavení ve štítu byl oválný štít s pěti pecny chleba pod hraběcí korunkou. Pan Milec říkal, že se tento znak vztahuje k jakési pověsti pocházející z okolí Vimperka.

Tady se naše cesta otáčela a nyní jsme stejnou cestou projížděli přes Bohumilice a Čkyni zpět k Východu. Naše cesta měla další zastávku v obci Lčovice, která leží asi dva kilometry východně od Čkyně. V této vsi jsem si již při jedné z našich cest přibližně před třemi lety všiml zámku, který tenkrát byl opravován, tak jsem byl zvědav, jak bude vypadat. Zámek je opraven, ale bohužel jsme tady znovu narazili na tak dobře známou ceduli „Soukromý majetek, vstup přísně zakázán“. I přes tento zákaz jsme se na zámek šli podívat, protože široko daleko nikdo nebyl. Je skutečně opravený, dokonce má i barevnou a vcelku citlivě upravenou fasádu, ale jinak zavřený. Ze Lčovic jsme se pomalu vraceli k Vlachovu Březí a cestou nás čekala ještě jedna zastávka – v obci Zálezly mají údajně stát pozůstatky tvrze, hlavní budova s valenými klenbami a vzorci hřebínků, uvnitř v klenutých síních gotická žebra a ve sklepech kameny s erby. Celou obec jsme projeli asi třikrát, dokonce jsme se ptali i místní obyvatelky, ale zaručenou zprávu nám dát nemohla. Snad prý se jedná o budovu hostince, která v současné době patří soukromé osobě panu Koubovi. Nahlédnutím do jednoho ze sklepních okének jsem viděl starou kovanou mříž a klenbu, takže lze předpokládat, že se jedná skutečně o tento objekt. Z této obce jsme odjeli k naší poslední zastávce, tvrzi Drslavice, která leží přibližně sedm kilometrů od Husince směrem na jihozápad. Pan Milec tam už byl a varoval mě, že se odtud těžko odjíždí. A taky mě upozorňoval, že jsem zatím asi nic takového neviděl. Měl pravdu. Něco takového se opravdu vidí a zažije pouze výjimečně. Na první pohled mě tahle tvrz chytla za srdce a seznámení s majitelem tvrze a jeho manželkou, ale i ostatními přítomnými bylo také výjimečné. Jaký to byl rozdíl proti tomu odměřenému, neosobnímu až odmítavému přístupu soukromých majitelů jiných kulturních památek, které jsem navštívil, nebo se pokoušel navštívit v posledních čtyřech letech ať již se jednalo o prvotní upozornění „Soukromý majetek, vstup přísně zakázán“ nebo vyhození majitelem, kterému se nehodilo, že jsem si jenom zaparkoval auto na okraji silnice v blízkosti jeho objektu v Tažovicích na Strakonicku. Setkání s těmito lidmi v Drslavicích ale bylo úplně jiné, srdečné přijetí a srdce na dlani. Jaká to změna proti dřívějším zkušenostem. Majitel Zdeněk Švejda z Českých Budějovic, bývalý pilot stíhač, nyní hradní pán z Drslavic byl stejně jako jeho manželka velice vstřícný a sdílný, umožnil nám

Tvrz ve Smrčné

prohlídku celé tvrze, prakticky od střechy až po sklepení, ukázal nám i fotografie tvrze po jejím znovuzískání do vlastnictví. Když jsem si dal dohromady vše, co jsem na tomto objektu viděl s vyprávěním o jejím znovuoobnovení do současné podoby, hluboce obdivuji pana Zdeňka a jeho manželku, protože to byla práce vpravdě sisyfovská. V době, kdy jsme na tvrzi pobývali se na její věži zrovna činil restaurátor při obnově sgrafit na jejích nárožích a v okolí oken. Po dokončení této výzdoby bude tato tvrz ještě přitažlivější, než je tomu dnes. Navíc po vstupu branou na její vnitřní nádvoří na mne dýchla skutečně minulost, ať již ze samotného dláždění, které opravdu pamatuje doby již dávno minulé a pravděpodobně se nezměnilo za posledních několik set let, nebo z klenutých sklepů a místností v suterénu. Při jejich procházení jsem si skutečně připadal jako bych se ocitl v patnáctém století, dokonce jsem čekal, kdy na mne zpoza rohu jukne nějaký zbrojnoš, ubírající se na svou hlídku. Zajímavé jsou i zápisy z improvizované návštěvní knihy, jejichž úryvky zde pro doplnění uvádím.

- „Jan Amos Komenský řekl, že historie je okem národa. Zdeňkovým okem, kterým se chce dívat do minulosti, na současnost a do budoucnosti je tato tvrz“.
- „Nenechte si nikým ukrást svůj sen. Máte krásný sen a věřím, že ho dokážete uskutečnit“.
- „Díky, že jsem mohla vidět neviděné, představit si něco nepředstavitelného a poznat lidi, jaké jsem ještě za svůj krátký život nepoznala. Zdeno a rodino Dík !!!“
- „Nejhezčí zážitek letošní dovolené. Poznat takového člověka je úžasné povzbuzení v dnešní době“.
- „Drslavická tvrz nás vtáhla svou atmosférou do let dávno minulých. Doufáme, že v rámci ekoturistiky bude mít tuto možnost v budoucnosti i širší okruh lidí. Strávili jsme zde na tvrzi jako rodina překrásný týden. Kolik lidí má možnost strávit nějaký čas na místě, kde žili nejen jeho předkové, ale kudy chodila i slavná historie“.
- „Pokud by se ve správné době nenašel správný ŠÍLENEC Drslavice by už pravděpodobně neexistovaly. Hodně energie, štěstí a taky sílu v oponování archeologům, památkářům a úředníkům vůbec“.
- „Majitel této tvrze je šílenec. Já bych do toho nikdy nešel. Zaplať pánbůh, že takoví šílenci existují. Je to tady nádherný“.
- „Sedím za starým stolem z dubových prken, jenž vyřezával něčí děd. Přejde den, kdy se bude o Drslavickou tvrzi mluvit a ona sama bude skvostem v širokém, dalekém okolí. Časem to pochopí i lidé z okolí a přestanou házet klády pod nohy těm, co už tu dokázali, že tvrz znovu ožije. Zdeněk je jako akát. Čím více se do něj vrtá, tím více roste a získává sílu. Ať ho neopustí. Držím Vám všechny palce páni z Drslavic“.
- A nakonec ještě jeden veršovaný vzkaz od Jana Kryla, bratra známého zpěváka:

Na té tvrzi jsem se lek,
že jsem čuměl jako šnek,
že na lenost je lék!
Když jsem si jen představil
co tu všechno postavil
i vlas se mi postavil !!!

Myslím, že těchto několik zápisů z návštěvní knihy hovoří za vše. Přesně jak pan Milec předpovídal, odjíždělo se mi z této tvrze velice těžce, protože jsem zde našel bezvadné kamarády a nechal zde kousek svého srdce. A jsem rád, že jsem zde mohl zanechat svůj příspěvek v podobě znaků majitelů, které budou zkrášlovat její interiéry a tímto skrovným zrnkem mohl přispět k neuvěřitelnému úsilí všech lidí kolem pana Zdeňka Švejdy. Pokud budu mít jen trochu času, velice rád se budu na toto místo vracet.

Cesta domů z Drslavic již uběhla velice rychle pouze s jednou zastávkou těsně před Husincem, kde jsme si s panem Milecem všimli patníku, či spíše mezníku se znakem pánů z Ditrichštejna. Odtud jsme již spěchali domů, protože se pomalu začalo smrákat.

Výstava Heraldické symboly Jihočeského kraje, Jihočeské muzeum České Budějovice, 2.10.2001 až 31.10.2001

Výstava symbolů Jihočeského kraje, které vzešly z veřejné soutěže vypsané Krajským úřadem v Českých Budějovicích. Na výstavě bylo možné shlédnout celkem 27 návrhů ze 71 zaslaných. Co se týká průvodního materiálu, který bylo možné si zapůjčit k prohlídce, je velice strohý, bez jakýchkoliv vyobrazení. Dle vyjádření pracovníků Jč. Muzea byla návštěvnost této výstavy žalostná, což je vidět i podle zápisů v návštěvní knize. Reakce jednotlivých návštěvníků je rozporuplná, částečně je vítězný návrh přijímán kladně, částečně negativně. Vyhodnocení je problematické vzhledem k výše uvedené návštěvnosti. Jako heraldik musím konstatovat, že vítězný návrh porušuje usnesení Výboru pro vědu, kulturu, mládež a tělovýchovu Parlamentu ČR z 8.listopadu 2000 a tudíž by neměl být Parlamentem ČR schválen. Navíc, dle mého názoru, se k návrhům měla vyjádřit široká veřejnost vzhledem k tomu, že znak bude symbolem celého Jihočeského kraje. Nelze akceptovat názor p.Zelenky, že určité věci by Jihočeši nevzali za své, když nebyl proveden žádný průzkum veřejnosti. A v neposlední řadě byla vlastně celá veřejná soutěž, kterou vypsal Krajský úřad v Českých Budějovicích v rozporu se zákonem autorským. Autorský zákon se totiž na státní symboly a symboly územních samosprávných celků a obcí nevztahuje.

František Lev – Zapomenuté pověsti, nakladatelství AGAVE, Český Těšín 2001, cena 198,- Kč

Kniha obsahující legendy a pověsti, z nichž některé, jak je už i z názvu patrné byly dávno zapomenuty. Je psána velice čtivou formou, kterou nenásilně seznamuje s dávnou historií Čech, Moravy i Slezska. V knize se objevují pověsti ze všech koutů naší vlasti, ze známých hradů jako například Blatné, Dobruška, Helfenburka, Choustníka, Orlika, Prácheň u Horažďovic, Příběhnic, z měst i jiných míst. Kniha je opatřena ilustracemi Jaroslava Černého a určité stojí za to si ji přečíst. Kromě této knihy vydalo nakladatelství AGAVE několik dalších knih podobného charakteru, např. Pověsti a legendy Moravy a Slezska, Moravskoslezské pověsti a Moravskoslezské pohádky z pera Jiřiny a Jaromíra Poláškových, dále pak Pohádky Karla Jaromíra Erbena a Boženy Němcové, Čeští bohatíři a Staré pověsti pražské od Adolfa Weniga, Špalíček národních písní a říkadel Mikoláše Alše, Pověsti z Pardubicka a Hradecka Jana a Tomáše Linhartových a konečně Památné bitvy našich dějin z pera Dr. Miloše Kratochvíla.

Milan Myslivoček – Místopisný obrázkový atlas aneb Krasohled český 4, Chvojnikovo nakladatelství Praha 2001, 132 stran textu a 20 stran barevných příloh, cena 330,- Kč

Tato kniha je již čtvrtým dílem ze souboru, který popisuje zajímavé kulturní památky a místa naší krásné vlasti. V tomto dílu se setkáváme s nám velmi dobře známými objekty, vzhledem k tomu, že obsahuje velkou část Jihočeského kraje počínaje soutokem Vltavy s Otavou a konče Landštejnem a Pelhřimovem.

PhDr. Milena Bravermanová, PhDr. Michal Lutovský – Hroby, hrobky a pohřebiště českých knížat a králů, nakladatelství LIBRI, Praha 2001, cena 295,- Kč

Po více než tisíc let vládli českým zemím knížata a králové, kteří na trůn usedli jako právoplatní dědici, případně na něj byli vyzdviženi volbou, politickým jednáním či bojem. Jejich činy zaznamenali kronikáři a dějepisci. Přes veškerou posvátnost svého úřadu to však byli lidé smrtelní a jejich tělesné schránky nakonec spočinuly v chrámových kryptách a kaplích. A právě místa jejich posledního odpočinku popisuje tato kniha.

J. Županič, M. Fiala, F. Stellner – Encyklopedie knížecích rodů zemí koruny české, Nakladatelství Aleš Skřivan ml., Praha 2001, cena 348,- Kč

tato publikace se zabývá nejznámějšími knížecími rody, jejichž majetek se nacházel na území České republiky v období od roku 1627/28 až do současnosti. Jednotlivá hesla postihují historii těchto rodů i před tímto datem. Kniha je doplněna jednak černobílými fotografiemi příslušníků rodu a jejich sídel, tak i barevnou přílohou se znaky těchto rodů od M. Fialy.

Bohumír Němec – Rožmberkové, vydáno vlastním nákladem autora, České Budějovice 2001, 112 stran, cena 139,- Kč

Kniha encyklopedickou formou mapuje celý rod pánů z Rožmberka od dvanáctého století až do vymření rodu po meči v roce 1611 Petrem Vokem. Nezabývá se ale pouze mužskými příslušníky rodu, ale i ženami v postavách manželek a dokonce i příbuzenskými liniemi některých spřízněných rodů. Rozsahem zpracovaných dat se tak stala pravděpodobně prvním literárním dílem, které se rodem pánů z Rožmberka zabývá do takové hloubky. Je doplněna obrazovou dokumentací týkající se portrétů příslušníků rodu, jejich sídel, interiérů a exteriérů, a dále třinácti rodokmeny a rodovým stromem Rožmberků.

Václav Bůžek, Pavel Král – Aristokratické rezidence a dvory v ranném novověku, Opera historica 7, Editio Universitatis Bohemiae Meridionalis, České Budějovice 1999, cena 100,- Kč

Publikace vydávaná Jihočeskou univerzitou obsahuje celkem 25 prací autorů z různých částí České republiky, ale i ze zahraničí, zabývajících se problematikou šlechtických dvorů a rezidencí, ať už se týká královských, přes dvory vyšší a nižší šlechty (Redernů, Lobkoviců, Salhausenů, Perštejnů, pánů z Ludanic, Žerotínů, Švamberků, olomouckých biskupů) až po soumrak vesnických rezidencí. Poslední dva příspěvky se týkají rituálu stolování na aristokratických dvorech ve Francii a v Čechách.

Václav Bůžek, Pavel Král – Na dvorech a v rezidenčních městech ranného středověku, Opera historica 8, Editio Universitatis Bohemiae Meridionalis, České Budějovice 2000, cena 80,- Kč

Publikace, která obsahuje kromě písemné verze příspěvků, přednesených na III. Mezinárodním vědeckém sympoziu „Slavnosti a zábavy na dvorech a v rezidenčních městech ranného novověku“ pořádaného v Českém Krumlově 13. – 15. října 1998 také několik dalších vyžádaných statí

Jiří Kuthan – Aristokratická sídla období romantismu a historismu, nakladatelství AKROPOLIS Praha 2001, cena 689,- Kč

Kniha popisuje panská sídla, vzniklá po roce 1848. Stavební činnost nejbohatších aristokratických rodů byla organizována prostřednictvím vlastních stavebních kanceláří. Prvními stavbami v tomto slohu na území naší vlasti byl Hrádek u Nechanic a dále přestavby Hluboké a Lednice. Doplněno množstvím barevných a černobílých fotografií.

Josef Hrdlička – Hodovní stůl a dvorská společnost, Historický ústav Jihočeské university v Českých Budějovicích, České Budějovice 2000, cena 100,- Kč

Kniha, zabývající se stolováním v historických dobách a vším, co se stolováním souviselo, tedy zásobováním, trhy, kuchyňským personálem, jídelničky, jídelničky na cestách, druhy potravin a kuchařskými knihami, ale nejenom tím. Jednou z kapitol je například i obžerství a opilství.

J.Jurok – Česká šlechta a feudalita ve středověku a raném novověku, vydáno vlastním nákladem autora, Nový Jičín 2000, 610 stran, cena 320,- Kč

Kniha popisuje základní obrysy vývoje české šlechty v celém českém feudálním státě od jejích začátků přes její vrcholnou moc a konstituování v rozvitém a pozdním středověku až po její ekonomickou transformaci na hospodařící velkostatkáře a podnikatele v raném novověku. Popisuje majetkovou moc šlechty a jejích jednotlivých nejvýznačnějších rodů v Čechách a na Moravě, dále politickou moc a konečně i světovou a církevní reprezentaci a kulturu šlechty v jednotlivých obdobích.

W. Iwańczak – Po stopách rytířských příběhů, nakladatelství ARGO, Praha 2001, cena 279,- Kč

Polský historik se již několik desetiletí věnuje studiu šlechty ve středověkých Čechách. Jeho kniha představuje jedinečný pokus o vykreslení obrazu rytířské kultury. Autor řeší složitou otázku vzniku a vývoje šlechty a rytířstva v přemyslovském českém státě a všímá si i změn v jejím společenském významu a funkci. Velkou pozornost pak věnuje především rozvíjení a cvičení jejich vojenských dovedností, způsobu boje a válečné přípravy třeba i prostřednictvím turnajů.

Michal Fiala, Tomáš Krejčík – Erbovní listiny archivu Národního muzea, nakladatelství SCRIPTORIUM, Dolní Březany 2001, 488 stran textu, 134 barevných vyobrazení, cena 499,- Kč

Sbírkery erbovních listin najdeme v řadě našich archivů nebo muzeí, kde patří k významným fondům, ne však vždy plně doceněným. Předložená kniha zpřístupňuje jeden z nejvýznamnějších a nejrozsáhlejších souborů u nás, který již umožňuje, spolu s již dříve publikovanými podobnými celky, pokusit se o první zevšeobecnění známých dílčích poznatků. Popisuje vývoj erbovních listin jako specifického pramene heraldiky.

Miroslav Plaček – Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí, nakladatelství LIBRI, Praha 2001, cena 850,- Kč

Zejména hrady patří vedle zámků k našim nejatraktivnějším, a tudíž i nejnavštěvovanějším historickým památkám. Několik století už sice neplní svojí funkci, ale pořád mají svou krajinotvornou úlohu a především jsou odkazem generací našich vzdálených předků a produkty a svědky historie. Oné historie, jíž bychom se neměli jenom kochat, nýbrž usilovat o pochopení souvislostí a zákonitostí jejího vývoje. Kniha obsahuje abecedně řazené jednotlivé historické objekty doprovázené množstvím fotografií, starých rytin a plánek.

Historický klub při Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích – program členských schůzí na rok 2002 – začátky vždy v pondělí v 17.00 hodin v Jihočeském muzeu.

14. ledna	Z historie českobudějovických sirkáren	Mgr. Vondra
11. února	Z cest po Latinské Americe	MUDr. Konrádová
11. března	Jižní Čechy v době románské	PhDr. Chvojka
8. dubna	Výzkum u chrámu sv. Mikuláše	Mgr. Thoma
13. května	Sv. Jan Nepomucký	Kroutlová
10. června	Slavnostní schůze k životnímu jubileu Karla Pletzera	
9. září	Panna Maria Budějovická	PhDr. Jelínková
7. října	Cestujeme po Německu	PhDr. Chvojka
11. listopadu	Ema Destinová a jižní Čechy	PhDr. Fürbach
9. prosince	Vánoční zamyšlení	

*Střela, nebo také jinak řečeno šíp, byl symbolem rychlosti, pohotovosti a bojovného ducha. Ve znacích se jeho hrot a opeření kreslí zveličené, tak aby co nejvíce vyplnil plochu štítu. Také se v mnohých případech liší i barvou. Užíval se především ve starých dobách, kdy znamení střely patřilo k nejoblíbenějším erbovním figurám. Bylo rozšířeno hlavně na jihu Čech, kde velkým územím vládl rod Bavorů ze Strakonic, stojící vždy věrně na straně českých králů. Počátky rodu **Bavorů ze Strakonic** sahají až do 12. století a pravděpodobně mají společného předka s dalšími jihočeskými vladyskými rody pánů z Křemže, Chlumu, Drahonice, Nečtin, Pořešína, Tmaně a jiných. Jejich znakem byla střela modrá střela s červeným ratištěm a stříbrnými pery pokosem položená na zlatém štítě a klenotem dvě zlatá křídla. Členové tohoto rodu byli ve významných zemských úřadech za vlády Přemysla Otakara II. To byl jeden z nejmocnějších rodů království. Bavor I. byl roku 1253 purkrabím na Zvíkově a od stejného roku až do roku 1260 nejvyšším komorníkem království Českého. Bavor II., nejvyšší maršálek království byl dokonce odměněn tím, že za manželku dostal Anežku, nevlastní dceru krále Přemysla Otakara II. A tak byl nepřímě spojen s královským rodem. Rod měl v držení kromě Strakonic také Blatnou, Horažďovice, Prácheň, Pořešín, Vitějovice, Bavorov a další. Přesto, že byl tento rod tak mocný, nepřezili jeho potomci patnácté století. Jejich majetek byl zčásti převeden na krále, část darovali klášteru ve Zlaté koruně, kde získali právo na hrobku v klášterním kostele a rodové sídlo získal Řád johanitů (maltézských rytířů). Zámek v Blatné od rodu převzal s nimi spřízněný rod pánů z Rožmitálu.*

*Ve znaku jihočeského městečka Křemže se objevuje také znamení střely, kterou toto městečko získalo ze znaku rodu, který byl s rodem pánů ze Strakonic spřízněn – **páni z Chlumu a Křemže**. Jejich střela byla stříbrná na červeném štítě a klenotem dvě červená křídla a mezi nimi stříbrná střela. Jan Smil z Křemže byl přívržencem husitů a měl vleklé spory se svým mocným sousedem, Oldřichem z Rožmberka. Tomu se nakonec podařilo Smila vylákat na Krumlov, kde jej roku 1444 nechal zavraždit. Jeho potomkům se nakonec roku 1455 podařilo náhradu za pobořenou tvrz po dlouhých přích získat, ale rod v průběhu jedné generace zchudl a zanikl. Vladykové z Chlumu sídlili ještě v polovině 16. století na tvrzi v Dubném u Českých Budějovic, kde se rod psal Dubenští z Chlumu.*

*Dalším z rodů, kteří měli ve znaku střelu, v tomto případě dvě stříbrné střely stojící vedle sebe v červeném štítě a klenot dvě červená křídla, každé se stříbrnou střelou byl rod **Ojírů z Protivce**. Tato stará vladyská rodina pocházející rovněž z jižních Čech a odvozovala své jméno od tvrze Protivec. Jako první je zmiňován Ojír v roce 1454 na statku v Jaroslavcích. Jeho synové Mikuláš a Jan se počátkem 16. století odstěhovali do Slezska, ale Janovi synové se znovu vrátili do jižních Čech a koupily statky Habří a Římov. Zasloužili se o sloučení dvou obcí v Římově, který za jejich vlády nadále vzkvétal, založili zde pivovar a pivo vařili z chmele, který se pěstoval v okolí obce více jak sto let. Jejich potomek, Ctibor Ojír z Protivce se zúčastnil stavovského povstání, ale roku 1622 zamřel. Pro účast na povstání byly statky dědičkám zkonfiskovány.*

*Rod pánů ze **Soběšína** měl ve svém znaku zvláštní druh střely, která se nazývá rohatá. Kreslí se tak, že hrot je na obou stranách ohnutý do dvou polokruhů. Jako klenot je tatáž střela položená na paví kytě. Barvy tohoto znaku se ale bohužel nedochovaly. Příslušníky rodu byli Unka, Markvart, Prokop a Zbyněk a listiny jimi pečetěné jsou uloženy v archivu v Třeboni.*

Prameny: J.Halada

A.Sedláček

M.Myslivoček

M.Myslivoček

Lexikon české šlechty

Českomoravská heraldika II.

Erbovník I.

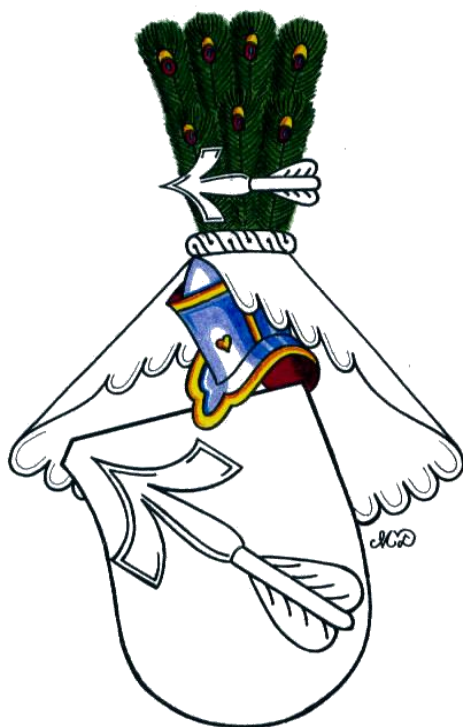
Panoptikum symbolů, značek a znamení

Bavorové ze Strakonice

z Chlumu a Křemže

ze Soběšína

Ojiřové z Protivce

<u>Datum přednášky</u>	<u>Téma přednášky</u>	<u>Přednášející</u>
12.1.2002	<i>Rytířské a církevní řady a jejich symbolika</i>	<i>Červenka</i>
9.2.2002	<i>Historie rodu pánů z Rožmberka</i>	<i>Němec</i>
9.3.2002	<i>Diplomatika , listinný materiál</i>	<i>Milec</i>
13.4.2002	<i>Historie dolování na Českobudějovicku</i>	<i>Klabouch</i>
11.5.2002	<i>Jihočeské šlechtické rody – život drobné šlechty</i>	<i>Milec</i>
8.6.2002	<i>Platidla a kupní síla peněz v zemích koruny České</i>	<i>MUDr. Raušal</i>

Přednášky se konají vždy druhou sobotu v měsíci od 9.00 hodin v klubovně Klubu přátel Českých Budějovic na náměstí Přemysla Otakara II. v Domě umění (budova vedle bývalého hotelu Slunce, vchod pasáží k antikvariátu), ve IV. patře – možno použít výtahu. V době letních prázdnin, tedy v období měsíců července a srpna se přednášky nekonají.

Tento občasník je neprodejný a je určen výhradně pro členy ČGHSP, pobočky České Budějovice, nebyla provedena jazyková korektura a jeho další rozšiřování není povoleno. Příspěvky otištěné v tomto občasníku jsou uveřejněny bez nároku na honorář. Za pravost příspěvků a správnost údajů v nich obsažených ručí jejich autor.

Pro každého člena ČGHSP, pobočky České Budějovice je určen jeden výtisk.

